

Lovbestemte minimumstraffe i våbenlovgivningen

- Unødig politisk indblanding eller anvendeligt værktøj for domstolene vurderet ud fra formål og anvendelse i praksis?

Statutory minimum sentences in weapons legislation

- Undue political interference or useful tool for courts
Assessed on purpose and case law?

Udarbejdet af Rikke Jo Bendtsen

Studienummer 2005-1606

Aalborg Universitet – Juraspeciale

Vejleder: Poul Erik Nielsen

Anslag: 85.378

Afleveret august 2011

Indhold

Statutory minimum sentences in weapons legislation – undue political interference or useful tool for courts assessed on purpose and case law?.....	3
Indledning.....	4
Problemformulering.....	5
De danske strafferammer og strafudmåling:	7
Indirekte minimumstraf i forbindelse med ulovlig besiddelse af knive	8
Ulovlig besiddelse af skydevåben.....	10
Tidligere lovgivning om besiddelse af skydevåben	10
Styrket indsats mod bandekriminalitet 2009.....	12
Behandlingen i folketinget	13
Gældende ret	14
Konklusion af lovarbejdet	16
Sagerne om skydevåben	16
Knivsagerne	21
Konklusion på baggrund af domspraksis.....	24
For og imod minimumstraffe	28
Konklusion	31
Kildehenvisninger	37

Statutory minimum sentences in weapons legislation – undue political interference or useful tool for courts assessed on purpose and case law?

In the last couple of years there has been a tightening in the frame of sentences in rules under the weapons legislation. In 2008 an indirect minimum sentence was imposed in the weapons act § 10, section 3 (now section 2). As a principal rule, violation of the weapons act knife possession in public will be set to imprisonment for 7 days.

In 2009 a statutory minimum sentence was imposed in the penal code § 192a, section 1, which resulted in imprisonment from 1 to 6 years for possession of firearms under particularly aggravating circumstances. This rule still applies.

These minimum sentences were introduced due to an increase in cases involving knives and firearms and several encounters between gang members had led to innocent casualties.

The introduction of minimum sentences created some confusion, as there had been doubts about how the minimum sentence should be used. Hence, the penal code was as initial point for penalty measurement instead of the weapons act; In the beginning it was thought that illegal possession of firearms, and therefore violation of the penal code § 192a, section 1, as a principal rule should result in imprisoning for 1 year as a minimum, unless there were special mitigating circumstances.

Today case law has established that possession of illegal firearms a principal rule shall be described as a violation of the weapons act § 10, section 1, and only in the presence of extraordinary aggravating circumstances the violation must be punishment according to the penal code § 192a, section 1.

Similarly, the indirect minimum sentence for illegal knife possession in public did created problems for users of the law. The problem was how to establish the existence special mitigating circumstances in prior cases, and under which circumstances the defendant should be sentenced to jail or given a fine.

The Supreme Court has been helpful through case law and has created guidance for a similar assessment in future cases.

A framework has been developed due to the guidance provided by The Supreme Court. This framework now defines how to use the new sentences in the weapon legislation and we will probably see fewer problems on how to manage the minimum sentences in the future.

Initially the constriction to the weapons legislation had many critics i.e. the judgeassociation. They believed that the minimum sentence would interfere with the purpose and task of the judge. From what we have seen from case law, the judges have found a way to navigate in the usage of the weapons legislation and apply the minimum sentences.

Indledning

I 2008 og 2009 blev der indført skærper af straffene i våbenlovgivningen¹. Det drejer sig om lovændringerne for styrket indsats mod ulovlige skydevåben og knive på offentligt tilgængelige steder og styrket indsats mod bandekriminalitet. Disse pakker skulle afhjælpe den stigende våben- og bandekriminalitet, og den eskalerende vold i gadebilledet.

Med våbenpakken i 2008 blev der indført en skærpelse af straffen for besiddelse af både knive og skydevåben på offentlige steder. Skærpelsen lå i at besiddelse af knive på offentlige tilgængelige steder som udgangspunkt skulle udløse en straf på 7 dages ubetinget fængsel. Samtidig blev bestemmelsen om besiddelse af skydevåben på offentlige tilgængelige steder under særlig skærpende omstændigheder tilføjet i straffelovens § 192a.

Med bandepakken blev straffelovens bestemmelse om overtrædelse af våbenlovgivningen skærpet. Herved blev den hidtidige § 192 a i straffeloven ændret, så at bestemmelsen ikke kun omhandlede besiddelse på offentligt tilgængelige steder, men tillige bopæle og andre opholdssteder. strafferammen blev fastsat som en minimumstraf.

I sager med skydevåben er den vedtagne minimumstraf på 1 års fængsel. Denne minimumstraf fremgår klart af strafferammen til straffelovens § 192a, stk. 1. I sagerne vedrørende besiddelse af knive, er det en mere indirekte minimumstraf, idet våbenlovens § 10, stk. 2, fastsætter straffen som fængsel indtil 2 år. Det indirekte ligger i, at den mindste fængselsstraf i Danmark er 7 dages fængsel.

Indførelsen af minimumstraffen skabte stor mediebevågenhed. Flere medier² kom med forskellige udlægninger af konsekvenserne af de skærpede straffe i våbenlovgivningen. Udlægningerne spændte lige fra at almindelige borgere kunne få urimelige straffe, til at bandemedlemmer slap med en for mild straf. Flere politikere og jurister, herunder Den Danske Dommerforening, udtrykte deres holdninger til indførelsen af minimumstraffen. Der var generelt blandt de citerede jurister skepsis overfor minimumstraffen, og den heraf politiske indblanding i strafudmålingen.

I november 2010 læste jeg en avisartikel fra Fyens Stiftstidende³ med overskriften "Dømte har fået for hård straf i våbensager". I artiklen beskrives det, hvordan der i en række sager om besiddelse af skydevåben, er blevet dømt for strengt, og sagerne derfor muligvis skal genoptages. Baggrunden for dette skal ses i et par sager afsagt i Højesteret, hvor Højesteret var enig i byrettens betragtning om, at de pågældende sager ikke kunne betegnes at være besiddelse af skydevåben under 'særlig skærpende omstændigheder', hvorfor Højesteret nedsatte den skærpede straf, der var blevet idømt i landsretten.

¹ Begge lovpakker indeholdt ørige ændring af andre bestemmelse, men disse er ikke medtaget.

² "Historisk strafhop for våben" Ritzau/heha for TV2 Nyhederne, d. 23. oktober 2009, samt "Bandemedlemmer med våben slipper for billig!" Kathrine Schlechter, Avisen.dk, 28. november 2009.

³ "Dømte har fået for hård straf i våbensager" af Niels Northroup Ritzau, Fyens Stiftstidende 22. november 2010, 1. sektion, side 4.

I artiklen er vicesstatsadvokat Eva Rønne citeret for, at der nok er nogle sager som er sat i den forkerte bås, og som er blevet behandlet efter straffelovens regler, hvor der i stedet skulle være anvendt våbenlovens regler. Der var blevet dømt efter straffelovens bestemmelser, hvor der i stedet skulle være dømt efter våbenlovens bestemmelser.

Denne artikel fik mig straks til at tænke tilbage på en straffesag, som jeg overværede ved Retten i Hjørring. I denne sag blev en mand dømt for besiddelse af en pistol. Pistolen var blevet fundet i mandens hus, blandt en logerendes ejendele. Under straffeudmålingen blev regeringens nye bandepakke fremhævet, og manden blev idømt minimumstraffen på et års fængsel. Jeg kan huske, at jeg på domstidspunktet, som var lige efter lovændringen, var overrasket over den måde dommen blev udmålt på. Jeg var på daværende tidspunkt ikke særlig meget inde i strafferet, men jeg vidste, at selv om det lød som om straffen blev fastsat efter en facitliste, kunne det ikke være tilfældet. Det lød umiddelbart som om der ikke længere var plads til dommerskønnet, hvilket jeg fandt foruroligende.

Artiklen og dommen fra Hjørring satte en del tanker i gang. Jeg var forvirret over, hvorfor artiklen kunne beskrive, hvordan der var givet for høje straffe, når jeg selv havde hørt baggrunden for straffeudmålingen i sagen fra Hjørring. Hvordan skulle minimumstraffen så bruges? – og skulle minimumstraffen altid bruges?

Disse tanker, der var sat i gang, gav anledningen til at undersøge anvendelsen af minimumstraf nærmere, og jeg så det derfor som en oplagt mulighed for at gøre dette i min speciale afhandling.

Problemformulering

Den sidste tids eskalering i ulovlige besiddelser af knive og skydevåben på offentlige steder, som skaber utryghed i befolkningen har givet det politiske og lovgivende system behov for at skærpe våbenlovgivningen. Dette er blandt andet sket ved at indføre minimumsstraffe i våbenlovgivningen. Er disse skærpselser, i form af minimumsstraffe, et anvendeligt værktøj for domstolene, eller kan man se skærpselsen som en populistisk politisk indblanding?

Jeg vil med dette speciale undersøge, hvad baggrunden var for stramningerne af de forskellige våbenbestemmelser. Jeg vil medhensyn til beskrivelse af lovbestemmelserne se på de fremsatte lovforslag og lovforarbejdet, samt de endelige vedtagne bestemmelser.

Med hensyn til retspraksis vil jeg inddrage en del domme, idet jeg mener de er en absolut nødvendighed, når det skal vurderes hvordan bestemmelserne bliver brugt i praksis. Retspraksis er med til at belyse hvilke omstændigheder der bliver lagt vægt på under behandlingen af en sag.

Jeg vil gennemgå de fordele og ulemper der kan være ved anvendelsen af minimumstraffe. Jeg vil således se på de betænkeligheder, der blev udtrykt fra flere juristers side, så jeg kan vurdere om der stadig er grund til skepsis og kritik af anvendelsen af minimumstraffen.

De danske strafferammer og strafudmåling:

Der har i de senere år været større og større fokus på strafudmåling fra politikernes side. Vi har i Danmark haft en tradition for meget brede og fleksible strafferammer til de enkelte bestemmelser. Herefter er det op til domstolene, at anvende disse strafferammer. Et mønster i strafudmålingen for overtrædelse af de enkelte bestemmelser bliver typisk udviklet gennem bedømmelse af et antal sager, og derved bliver der fastsat en normalstraf ud fra de bedømte sager. Der har traditionelt været stor mulighed for, at domstolene konkret har kunnet vurdere de enkelte sager, og derved kunne tage hensyn til formildende eller skærpende omstændigheder. Hvor det tidligere var domstolene som fastlagde straffeniveauet, er det i de senere år begyndt at tegne sig en tendens til at politikerne ser det som deres opgave, i hvert fald hvis man skal se på mange af de seneste ændringer i strafferetlig regi. Det ses stadig oftere, at lovgivningsmagten anfører forslag til strafudmåling i forarbejderne til lovændringerne⁴.

Det skal selvfølgelig nævnes, at det er politikernes opgave at lovgive og vedtage strafferammerne til hver enkelt bestemmelse. Det der imidlertid begynder at vise sig er, at politikerne i lovforarbejdet instruerer domstolene i hvordan strafferammerne skal benyttes. Denne tendens viser sig helt tydeligt ved vedtagelsen af lovforslaget til styrkelse af indsatsen mod knive og skydevåben på offentlige tilgængelige steder. I forarbejderne til våbenlovens ændrede bestemmelser var der klart tilkendegivet fra lovgivers side, hvordan straffene skulle udmåles. Der var opregnet hovedregler for overtrædelse alt efter om der var tale om førstegangs forseelser, eller der var tale om gentagelses tilfælde. Ligeledes blev det klart opregnet, hvilke omstændigheder, der kunne betegnes som formildende. En endnu tydeligere tendens viser sig ved indførelsen af minimumstraffen i straffelovens § 192a stk. 1. Effekten af denne tendens er, at råderummet for domstolene bliver mindre.⁵

Det er vigtigt, at samfundets borgere kan forudse, hvilken straf en lovovertrædelse giver. Der var tidligere tradition for at en lovbestemmelse var meget udførlig beskrevet, således at overtrædelse af den pågældende bestemmelse medførte en klart beskrevet straf. I dag er vores samfund mere komplekst, og det vil medføre en tung og meget omfattende straffelov, hvis alle tænkelige bestemmelser skal beskrives, og straffen samtidig skal anføres. Vores straffelovgivning er opbygget med mere generelle lovbestemmelser, der anfører det strafbare i en bredere formulering, og hertil hører en strafferamme. Lovbestemmelse gælder derfor for flere forskellige lovovertrædelser af samme type/samme konsekvens. Baggrunden for, at der ikke er fastsat en bestemt straf på forhånd er, at der altid vil være nuanceforskelle i lovovertrædelser. Der er derved et vist spillerum, når straffen skal udmåles, så der kan tages hensyn til de omstændigheder som må spille ind. Der kan være tale om førstegangsforseelser, formildende omstændigheder, skærpende omstændigheder med videre.

I dansk strafferet har vi ved hver bestemmelse en strafferamme. Der er i loven ikke bestemt, præcis hvilken straf overtrædelse af bestemmelsen udløser, men derimod en ramme eller interval for hvordan straffen skal udmåles. Det bliver derved dommerens opgave, at fastsætte straffen inden for

⁴ "Hvem fastsætter straffene?" Artikel fra Danmarksdomstole nr. 46, september 2009 af rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen

⁵ "Hvem fastsætter straffene?" Artikel fra Danmarksdomstole nr. 46, september 2009 af rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen

strafferammen efter dommerens bedst mulige skøn. Dommerens skøn vil traditionen tro følge den praksis som findes ved lands- og højesteret.

Da strafferammerne er meget bredt opregnet i loven, bliver det domstolenes opgave, at skabe et mønster i de udmålte straffe til de enkelte bestemmelser, således at der gerne skulle være en nogenlunde ensartet linje i strafudmålingen. Det vil være svært for lovgiver, og også uhensigtsmæssigt, at lave en straffelov, hvor alle bestemmelser har en på forhånd fastsat straf, idet to lovovertrædelse af samme bestemmelse sjældent er ens. Der vil ofte være forskelle i gerningsindholdet og der vil altid være forskellige faktorer der spiller ind. På denne baggrund er det vigtigt, at dommerne kan skønne i hver enkel sag, og herefter fastsætte en passende straf. På den anden side er det vigtigt, at domfældte og potentielle fremtidige kriminelle har en idé om hvilken straf der venter dem ved overtrædelse af straffelovens regler⁶.

Det er forholdsvis få strafferammer i den danske straffelov, hvor der rent faktisk er et minimum. Men hvis bestemmelsen angiver staffen for fængsel er det alt overvejende minimum 7 dage. Ved bødestraf er det alt overvejende minimum en bøde på 2 kr.

Lovgiver har to muligheder, hvis det ønskes, at de straffe der udmåles skal være højere. Lovgiver har enten mulighed for at hæve maksimummet i den fastsatte strafferamme. Dette er den variation, som oftest bliver anvendt, men tit uden egentlig synlig effekt. Den anden mulighed er at lovgiver fastsætter et egentlig straf minimum. Det er ikke mange steder i den danske straffelov, hvor der forekommer minimumstraffe, men rent lovteknisk er der intet problem i at fastsætte en minimumstraf⁷.

Omstændigheder der kan formildne eller skærpe straffen findes opregnet i straffelovens almindelige del. Dette er bestemmelser om strafforhøjelse og strafnedsættelse som findes i straffelovens §§ 81-82 Disse fungerer som vejledning når dommerne skal fastsætte straffen.

Indirekte minimumstraf i forbindelse med ulovlig besiddelse af knive

I 2008 fremsatte justitsministeren et lovforslag til styrkelse af indsatsen mod ulovlige skydevåben og knive på offentligt tilgængelige steder.

Baggrunden for skærpelsen i 2008 var, at der var en stigning i antallet af sager med våben i det offentlige rum. Med lovforslaget skulle indsatsen mod knive og skydevåben styrkes, således at strengere straffe skulle afholde folk fra at medbringe knive i det offentlige rum. Der havde i perioden op til lovforslaget været en del konfrontation mellem grupperinger, hvor der var blevet anvendt skydevåben. Ligeledes var der en stigende tendens til knive i diskoteks- og værtshusmiljøet. Hensigten med lovændringen var, at de strengere straffe, skulle have en præventiv effekt.

Besiddelse af kniv på offentlige tilgængelige steder var, ligesom det er nu, en overtrædelse af våbenloven § 4, stk. 1. Det følger af § 4, stk. 1 at besiddelse af kniv eller dolk er ulovlig på offentlige tilgængelige steder, uddannelsessteder, i ungdomsklubber, fritidsordninger og lignende, med mindre kniven eller dolken bæres eller besiddes som led i erhvervsudøvelse, til brug under fiskeri, jagt eller

⁶ "Strafudmåling" af dr.jur. Peter Blume. Trykt i U.2009B.1

⁷ "Strafudmåling" af dr.jur. Peter Blume. Trykt i U.2009B.1

sportsudøvelse. Forbuddet gælder alle knive med en klinger på mere end syv centimeter, og knive der kan fastlåses i udfoldet position.

Våbenlovens § 4, stk. 1, omhandler udelukkende besiddelse af knive på offentlige steder, samt diverse steder hvor unge mennesker færdes. Besiddelse af ulovlige knive på bopælen eller andre ikke tilgængelige steder straffes efter våbenbekendtgørelsen § 15, stk. 1

Frem til 2008 var straffen for besiddelse af knive på offentlige tilgængelige steder, samt diverse tilholdssteder for unge er bøde. Det hed således i den dagældende våbenlov § 10, stk. 3:

”overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med bøde. Straffen kan stige til fængsel i 2 år, når den pågældende tidligere er straffet for overtrædelse af § 4, stk. 1.”

Regeringen gjorde ved fremsættelsen af loven meget for, at lægge vægt på den strafskærpelse som ville følge med en lovændring. Det fremgår således af den skriftlige fremsættelse af lovforslaget⁸ at regeringen med strengere straffe ønskede at demonstrere, at forbuddet mod at bære og besidde knive på offentlige tilgængelige steder skulle overholdes. Lovforslaget indebar, at straffen for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, som alt overvejende hovedregel i førstegangs skulle være en ubetinget straf på 7 dages fængsel. Andengangsforseelser skulle som udgangspunkt straffes med fængsel i 14 dage, og tredjengangsforseelser skulle straffes med fængsel i 20 dage.

Det var frem til skærpelsen af våbenloven i 2008 (styrkelse af indsatsen mod ulovlige våben og knive på offentlige tilgængelige steder) kun forbundet med bøde at besidde knive på offentligt tilgængelige steder. Dette blev skærpet betydeligt med lovændringen, idet strafbestemmelsen fik følgende ordlyd:

”overtrædelse af § 4, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder dog med bøde.”

Strafferammen for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1 er en fængselsstraf op til 2 år. Som hovedreglen fastsættes straffen til fængsel i 7 dage. Der kan dog ved særlig formildende omstændigheder straffes med bøde.

Da der i Danmark ikke kan fastsættes en lavere fængselsstraf end 7 dage, er der med ændringen af våbenloven kommet en indirekte minimumstraf for besiddelse af knive på offentligt tilgængelige steder. Den eneste undtagelse til minimumstraffen på 7 dages fængsel, er hvis overtrædelsen er begået under særlig formildende omstændigheder. I noterne til våbenloven er opregnet en række situationer, hvorved der må karakteriseres at foreligge sådanne særlige formildende omstændigheder. Der formodes, at foreligge formildende omstændigheder, hvis en person som oprindeligt har haft et anerkendelsesværdigt formål med at bære kniv på et offentligt sted, men på grund af en forglemmelse medbringer kniven til et ærinde, som ikke længere er anerkendelsesværdigt og derved besidder kniven ulovligt.

⁸ Styrkelse af indsatsen mod ulovlige skydevåben og knive på offentlige tilgængelige steder, skriftlig fremsættelse d. 28. marts 2008, fremsat af justitsminister Lene Espersen. LF 171 07/08 2. samling

Hvis en overtrædelse af § 4, stk. 1 er begået under særlig skærpende omstændigheder kan der i stedet straffes efter straffelovens § 192, stk. 2. Dermed flyttes en knivsag fra våbenlovens bestemmelser til straffelovens bestemmelser. Ved vurderingen af om sådan en flytning skal finde sted, idet der foreligger særlig skærpende omstændigheder, lægges der vægt på knivens farlighed og hvilken mængde knive der besiddes, overdrages eller indføres i landet. Ligeledes lægges der vægt på, om det må formodes at kniven besiddes som led i et opgør mellem grupperinger. Medhensyn til knivens farlighed, betegnes springknive og faldknive og lignende som særlig farlige.

Efter lovændringen i 2009, hvor våbenloven igen blev skærpet, er bestemmelsen om sanktion for overtrædelse flyttet fra våbenlovens § 10, stk. 3 til våbenlovens § 10, stk. 2.

Ulovlig besiddelse af skydevåben

Skydevåben er ulovligt at erhverve, besidde, bære eller anvende, medmindre der er opnået våbentilladelse til det pågældende våben, jf. våbenlovens § 2, jf. § 1, stk. 1

Besiddelse af skydevåben straffes efter våbenlovens § 10, stk. 1, hvilket indebærer, at der straffes med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller ved skærpende omstændigheder⁹ fængsel indtil 2 år.

Bestemmelsen i våbenloven er senere blevet suppleret i straffelovens § 192 a. Derved er besiddelse af ulovlige våben strafbart i henhold til straffeloven, når besiddelsen sker under særlig skærpende omstændigheder. Besiddelse af skydevåben der sker under ikke særlig skærpende omstændigheder er derfor en overtrædelse af våbenloven.

Til vurdering af om der er tale om særlig skærpende omstændigheder ved besiddelse af skydevåben, lægges der vægt på våbenets farlighed, hvor mange våben der er tale om, hvordan og hvor våbnet er opbevaret, samt om besidderen har en kriminel baggrund eller anden tilknytning til grupperinger af rocker eller bandemæssig karakter. Der bliver endvidere lagt vægt på, om våbnet er anskaffet på lovlig vis, og om der er tidligere forhold med ulovlig besiddelse af våben.

Som udgangspunkt vil besiddelse af ulovlige skydevåben på offentlige tilgængelige steder altid være omfattet af straffelovens § 192a, stk.1.

Tidligere lovgivning om besiddelse af skydevåben

I juni 2008 blev der indsat en bestemmelse i straffeloven om skærpelse af straf for besiddelse af skydevåben på offentlige tilgængelige steder.¹⁰

Bestemmelsen fra 2008 omhandlede ulovlig besiddelse af skydevåben på offentlig tilgængelige steder under særlige skærpende omstændigheder. Tidligere havde besiddelse af våben udelukkende været omfattet af våbenlovens bestemmelser.

⁹ Hermed menes skærpende omstændigheder i våbenlovens forstand og ikke i straffelovens forstand.

¹⁰ Ulovligbesiddelse af skydevåben under særligskærpende omstændigheder af Kristian Petersen, TFK.2010.313

Med den udformning bestemmelsen fik i 2008, var det udelukkende besiddelse af skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted, der var i strid med bestemmelsen i straffeloven. Hvis besiddelse af ulovlige våben var sket på en privat bopæl eller lignende var det alene strafbart efter våbenlovens § 10. Ved ændringen af straffeloven i 2008, flyttede man dele af våbenloven til straffeloven, således at bestemmelsen om besiddelse af skydevåben på offentlige tilgængelige steder blev flyttet fra våbenloven og til straffeloven. Besiddelse af skydevåben på ikke offentlige tilgængelige steder, f.eks. en bopæl blev således stadig straffet i henhold til våbenlovens regler, selv om besiddelse skete under særlige skærpede omstændigheder.

Bestemmelsen fik følgende ordlyd:

§ 192 a, stk. 1: *”Den som besidder, bærer eller anvender skydevåben i strid med lovgivningen om våben og eksplosivstoffer under særlig skærpende omstændigheder, straffes med fængsel indtil 4 år, når overtrædelsen sker på offentligt tilgængeligt sted”*

Stk. 2: *”Den der i strid med lovgivningen om våben og eksplosivstoffer indfører, udfører, transporterer, erhverver, overdrager, besidder, bærer, anvender, tilvirker, udvikler eller med henblik på udvikling forsker i våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, straffes med fængsel indtil 6 år.”*

Der kunne således straffes efter våbenlovens regler, eller efter bestemmelsen i straffeloven § 192a. Hvis der var tale om besiddelse af et skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted blev der straffet efter straffelovens § 192a, stk.1, i andre tilfælde, hvor våbnet befandt sig på en bopæl eller et andet ikke offentligt tilgængeligt sted blev der som hovedregel straffet efter våbenlovens § 10 stk. 1 eller 2.

Det afgørende for om der blev straffet efter våbenlovens § 10 stk.1 eller § 10 stk. 2 var om der forelå særlig skærpende omstændigheder i forbindelse med overtrædelsen.

Hvis der var tale om en jæger som havde tilladelse til våben og disse blev opbevaret forsvarligt, men jægeren havde glemt at forny sit jagttegn/våbentilladelse, ville der være tale om overtrædelse af § 10 stk. 1. Der ville i dette tilfælde ikke være nogen særlig skærpende omstændigheder.

Hvis der derimod var tale om besiddelse af våben uden tilladelse, fundet på bopæle eller andre ikke-offentlige tilgængelige steder, herunder tilholdssteder for rockere eller bander, ville der være tale om overtrædelse af § 10 stk.2. Ligeledes ville det være overtrædelse af § 10 stk. 2, hvis der var flere farlige våben, eller våbnene blev opbevaret uforsvarligt, samt hvis våbnet var skaffet på ulovlig vis. I disse tilfælde ville der være særlig skærpende omstændigheder.

Med lovændringen blev den oprindelige bestemmelse i straffelovens § 192a til stk. 2 i bestemmelsen, da reglen om besiddelse under særlig skærpende omstændigheder blev sat ind som stykke et.

Det følger af forarbejderne til lovændringen fra 2008, at overtrædelse af § 192a, som udgangspunkt ville give 4 – 6 måneders fængsel. Overtrædelse af § 10 stk. 1 straffes som udgangspunkt med bøde og overtrædelse af § 10 stk. 2 straffes som udgangspunkt med fængsel i 2-4 måneder.

Styrket indsats mod bandekriminalitet 2009

Regeringen fremsatte i 2009 et lovforslag¹¹ som indeholdt en særlig bestemmelse om fordobling af straffen for visse alvorlige forbrydelser, når overtrædelsen skete på baggrund af et opgør mellem grupperinger.

Ligeledes blev det foreslået, at indføre en skærpelse af lovgivningen om våben og eksplosivstoffer i straffelovens § 192a, stk. 1. Der skulle ske en skærpelse af straffen for overtrædelse af § 192a, stk. 1 således, at strafferammen blev fastsat fra 1 år til 6 års fængsel. Der ville derved blive indført en minimumstraf for overtrædelse af våbenlovgivningen, når dette skete under særlig skærpene omstændigheder på offentlige tilgængelige steder. Desuden blev det foreslået at ændre straffelovens § 192a, stk.2 således, at anden overtrædelse af våbenloven under særlig skærpene omstændigheder skulle straffes med fængsel indtil 6 år. Her var der tænkt på indførsel, handel og øvrig besiddelse af våben på bopæle eller andre ikke-offentlige tilgængelige steder.

Baggrunden for lovforslaget var den i mange år verserende vold mellem forskellige grupperinger. Disse grupperinger, det være sig rockere eller bander, har i mange år kæmpet om narkohandel og andre kriminelle markeder. Igennem de sidste mange år har der været voldelige opgør mellem rivaliserende bander og rockergrupperinger, men i de seneste år er volden eskaleret. Tidligere var det stort set kun medlemmer af de rivaliserende grupperinger der var inddraget, og opgør mellem disse foregik ikke i det almindelige bybillede. I de senere år, har de voldelige opgør, bevæget sig ind i det almindelige byliv, hvor især København er hårdt ramt. Resultatet af, at volden bliver mere synlig er, at mennesker uden relation til de forskellige grupperinger bliver tilskuere, og i værste fald ofre for den eskalerende vold. Volden er ikke blot blevet hyppigere, men også mere hård og brutal. I de senere år er brug af skydevåben ved disse opgør blevet mere og mere almindeligt, hvorfor resultatet bliver stadig mere alvorligt og til tider fatalt.

I perioden fra sensommeren 2008 frem til lovforslagets fremsættelse blev mere end 20 personer såret og 3 personer blev dræbt, som følge af opgør mellem rivaliserende grupperinger ved skud på åben gade eller andet frit tilgængeligt sted i hovedstadsområdet.¹²

Da disse skudepisoder ofte fandt sted i tæt beboede boligområder, var der både et voksende folkeligt krav og et stigende politisk ønske om at komme disse opgør til livs. De blodige opgør skabte utryghed og vrede i befolkningen.

Forslaget som blev fremsat d. 29. april 2009 havde følgende ordlyd med hensyn til § 192a:

§ 192a."Med fængsel fra 1 år indtil 6 år straffes den, der overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer ved under særlig skærpene omstændigheder på offentligt tilgængeligt sted at besidde, bære eller anvende

¹¹ Lovforslag nr. L211 Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og forvaltningsloven. Fremsat den 29. april 2009.

¹² Bemærkninger til lovforslag nr. L 211, side 5 – trykt i Lovforslagets Hvidbog.

1. skydevåben med tilhørende ammunition eller
2. andre våben eller eksplosivstoffer, når våbnet eller eksplosivstofferne på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade.

Stk. 2. Den, der i øvrigt overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer under særlig skærpende omstændigheder, straffes med fængsel indtil 6 år.”

Forslaget indeholdt samtidig et forslag om ophævelse af våbenlovens § 10 stk. 2.

Sammen med indførslen af minimumstraffen, blev foreslået at loftet for strafferammen skulle hæves fra 4 års fængsel til 6 års fængsel.

Baggrunden for ændringen af strafferammen til § 192a, var blandt andet, at det gav flere muligheder med hensyn til efterforskning og varetægtsfængsling.

Med det fremsatte lovforslag¹³, var det afgørende, at der ville blive indført en minimumstraf i § 192a, stk. 1. Denne minimumstraf skulle anvendes når overtrædelse af våbenlovgivningen skete under særlig skærpende omstændigheder på åben gade og skydevåbnet blev besiddet med tilhørende ammunition. Forslaget er ikke opsigtsvækkende forskelligt fra bestemmelsen fra 2008- ændringen, idet det stadig kun var besiddelse af skydevåben på offentlige tilgængelige steder, som skulle straffes efter § 192a, stk. 1. Besiddelse af ulovlige skydevåben på bopælen under særlige skærpende omstændigheder skulle således ikke være omfattet af minimumsstraffen, men skulle i stedet straffes efter straffelovens § 192a, stk. 2.

Det fremgår af forarbejderne, at straffen for besiddelse af skydevåben på bopælen under særlige skærpende omstændigheder som udgangspunkt skulle straffes med 4-8 måneder i førstegangs tilfælde. Straffen for besiddelse af skydevåben på bopælen, hvor der ikke foreligger særlig skærpede omstændigheder, skulle straffes med bøde.

Behandlingen i Folketinget

Det fremgår af de hørings svar som fremkom under Folketingets behandling, at der under høringsrunden bestemt ikke var særlig stor opbakning til regeringens forslag om minimumstraf. Det fremgår således, at Østre Landsret, Den Danske Dommerforening og Københavns Byret var meget imod indførslen af en minimumstraf. Der var en bred enighed mellem disse og Det Kriminalpræventive Råd, samt Landsforeningen af Forsvarsadvokater om, at regeringen skulle afvente Straffelovsrådets behandling om minimumstraffe, især da regering i lovforslaget selv havde taget initiativ til at søge Straffelovsrådet holdning.

Under behandlingen i Folketinget fremkom Politidirektør Hanne Bech Hansen med et indlæg om konsekvensen af lovforslaget. I Indlægget påpegede Hanne Bech Hansen, at minimumstraffen var et nyttigt redskab til bekæmpelsen af kriminalitet med skydevåben. Hun påpegede flere mangler og huller i lovforslaget. Blandt andet fremhævede hun, at ordlyden af bestemmelse ikke harmonerede med formålet og baggrunden for lovforslaget, idet der var lagt op til, at man ville stramme straffelovens

¹³ Med hensyn til våbenlovgivningen

bestemmelse om våben fordi der var fundet mange våben i private hjem og i diverse rockerborge. Politidirektør Hanne Bech Hansen påpegede, at forslaget blev nødt til at forbyde besiddelse af våben både på offentlige og ikke offentlige steder, hvis man ville våbnene i rockerborgene til livs. Hanne Bech Hansen anførte, at det derfor var selvmodsigende, at minimumstraffen kun skulle gælde besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentligt tilgængeligt sted. Det samme gjorde sig gældende med hensyn til tilhørende ammunition. Hanne Bech Hansen understregede, at der blot ville opstå metoder, hvor rockere/bandedlemmer har bekendte til at opbevare enten våbnet eller ammunitionen, således at minimumstraf undgås, idet våbnet ikke besiddes med tilhørende ammunition.

Politidirektøren foreslog i sit indlæg, at alle sager vedrørende besiddelse af ulovlige skydevåben, med eller uden ammunition, straffes med minimumstraffen på et års fængsel, uanset hvor besiddelsen foregår. Det skal således også straffes med fængsel i 1 år, hvis besiddelsen sker på bopælen under særlig skærpende omstændigheder. Hanne Bech Hansen foreslog, at besiddelse af almindelige håndskydevåben skal straffes med minimumstraffen, mens besiddelse af automatvåben og andre særdeles farlige våben bør straffes med minimum to år. Ligeledes anbefalede hun, at minimumstraffen skulle fordobles til 2 års fængsel i gentagelsestilfælde.

Ved 2. behandlingen af lovforslaget fremsatte socialdemokraterne et ændringsforslag, som fremkom på baggrund af indlægget fra politidirektøren. Socialdemokraterne foreslog, at det skulle være underordnet, om et våben blev fundet på en person på et offentligt tilgængeligt sted eller om det blev fundet på en bopæl, rockerborg eller andet ikke-offentligt tilgængeligt sted. Ligeledes indeholdt socialdemokraternes forslag en ændring af, at den skærpende straf ikke kun skulle gælde, når et våben blev fundet med tilhørende ammunition. Socialdemokraterne ønskede derved, at det skulle være underordnet om et våben blev fundet med eller uden ammunition.

Efter socialdemokraterne havde fremsat deres ændringsforslag, fremkom regeringen selv med et ændringsforslag. Regeringens ændringsforslag afveg ikke synderligt fra det ændringsforslag som socialdemokraterne var kommet med, og regeringens forslag bundede også i indlægget fra politidirektør Hanne Bech Hansen.

Regeringens ændringsforslag blev vedtaget ved 3. behandlingen

Gældende ret

Ved vedtagelsen af regningens bandepakke skete der følgende ændringer i våbenlovgivningen:

Straffeloven § 192 a fik følgende ordlyd:

”Med fængsel fra 1 år indtil 6 år straffes den, der overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer ved under særlig skærpende omstændigheder at indføre, udføre, transportere, erhverve, overdrage, besidde, bære, anvende, tilvirke, udvikle, eller med henblik på udvikling forske i

1. skydevåben eller

2. *andre våben eller eksplosivstoffer, når våbenet eller eksplosivstofferne på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade.*

Stk. 2. Den, der i øvrigt overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer under særligskærpende omstændigheder, straffes med fængsel indtil 6 år."

I våbenloven blev § 10 stk. 2 ophævet, da denne bestemmelse nu var inddraget i straffelovens bestemmelser.

I modsætningen til hvad der var tiltænkt i det oprindelige lovforslag, gælder bestemmelsen i straffelovens § 192a, stk. 1, for alle tilfælde af besiddelse af skydevåben, når disse foregår under særlig skærpende omstændigheder. Bestemmelsen omhandler derved også besiddelse på ikke-offentlige tilgængelige steder og besiddelse af skydevåben uden tilhørende ammunition.

Det der afgør, om et forhold skal under våbenloven eller straffelovens bestemmelser er om der foreligger skærpende omstændigheder. Hvor det oprindeligt ved lovforslaget afhang af hvor våbenet blev fundet og om der var tilhørende ammunition, er det efter vedtagelsen af lovforslaget i dets ændrede form, nu alene omstændighederne ved situationen som er afgørende. Ligeledes afhænger det af Retens konkrete skøn, hvordan forholdet skal karakteriseres.

Når det skal vurderes om der foreligger særlig skærpende omstændigheder, lægges der vægt på om der er nogen tilknytning til kriminelle miljøer, særligt bander eller rockermiljøer, ligeledes ses på opbevaringen af våbnet, herunder om det opbevares sammen med ammunition, hvor våbnet bliver fundet og hvordan våbnet er anskaffet. Til slut bliver der også set på, om gerningsmanden tidligere er straffet for lignende kriminalitet.

Det fremgår af Rigsadvokatens meddelelse¹⁴, at det oprindeligt var tiltænkt, at besiddelse af skydevåben på bopælen uden tilhørende ammunition var rangeret lavere end 1 års fængsel, idet denne overtrædelse ikke var omfattet af det oprindelige forslag til § 192a, stk.1. hvorimod besiddelse af et skydevåben med tilhørende ammunition på et offentligt tilgængeligt sted skulle straffes med 1 års fængsel.

Rigsadvokaten anfører, at der efter ændringen af lovforslaget nu må formodes, at det var tiltænkt at straffene skal være tilsvarende højere, således at besiddelse af skydevåben uden ammunition på bopælen som udgangspunkt udløser minimumstraffen på 1 års fængsel. Endvidere må det ligeledes formodes, at der sker en tilsvarende forhøjelse af stafniveaue, således at besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentligt tilgængeligt sted udløser mere end minimumstraffen på 1 års fængsel. Rigsadvokaten konkluderer at, der stadig må skulle foretages en rangordning af de forskellige typer overtrædelse af § 192a, stk.1, men at det i sidste ende er op til domstolene at foretage denne rangordning.

¹⁴ Rigsadvokatens meddelelse nr. 6/2005, senest rettet juni 2010

Konklusion af lovarbejdet

Lovforslaget fra 2009 var ikke særlig godt udarbejdet, da det blev fremlagt. Som det blev pointeret af politidirektør Hanne Bech Hansen og som synes åbenlyst, harmonerede det oprindelige lovforslag ikke specielt godt med formålet med lovforslaget, idet lovændringen ikke, i den oprindelige form, ville få den ønskede effekt. Formålet var blandt andet, at bekæmpe kriminalitet relateret til skydevåben. I forarbejderne til lovforslaget fremgår det således, at politiet ofte fandt våben på bopæle og ved tilholdssteder for forskellige grupperinger, og man ønskede at slå hårdt ned på besiddelse af våben. På trods af de gode hensigter i forarbejderne, var ordlyden i det oprindelige lovforslag, at det kun skulle være besiddelse på offentlige tilgængelige steder, som skulle være omfattet af den nye minimumsstraf. Dermed ville målet med lovændringen ikke blive strengere straffe for besiddelse af våben i hjemmet og på grupperingernes tilholdssteder.

Der var ikke særlig lang tid mellem de to lovændringer, og det er usandsynligt at lovændringen fra 2008 havde nået at få effekt, før regeringen fremsatte lovforslaget fra 2009. Regeringen har alt andet lige følt, at det var nødvendigt med yderligere skærpelser. Ligeledes var regeringen så opsat på, at skærpe straffene, at de meget udførligt beskrev i forarbejderne til begge ændring love, hvordan straffene skulle udmåles.

Efter nugældende lovgivning er besiddelse af knive på offentligt tilgængelige steder ulovligt, når kniven har en klinge på mere end 7 centimeter. Overtrædelse straffes som udgangspunkt med ubetinget fængsel i 7 dage, dog kan der gives bøde hvis der forligger særlig formildende omstændigheder. Besiddelse af skydevåben på offentligt tilgængeligt sted under særlig skærpene omstændigheder straffes med minimumsstraffen, og ulovlig besiddelse af skydevåben uden særlig skærpene omstændigheder straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, eller i tilfælde hvor der er skærpene, men ikke særlig skærpene omstændigheder straffes med fængsel indtil 2 år.

Sagerne om skydevåben

I det følgende er der udkast fra flere forskellige domme. Den ene dom er fra før den sidste lovændring trådte i kraft. Denne dom er medtaget, da den er med til at illustrerer hvordan besiddelse på offentligt tilgængeligt sted, som hovedregel altid skal betegne som en overtrædelse af straffelovens § 192a, stk. 1.

I [U.2010.2548H](#) var tiltalte sigtet for overtrædelse af straffelovens § 192, stk. 1, for på åben gade at have besiddet og båret en pistol, der var ladet med 8 skarpe patroner. Tiltalte var tidligere idømt to bøder og en betinget straf for overtrædelse af våbenloven. Sagen blev fremmet som en tilståelses-sag.

I Byretten blev tiltalte idømt minimumsstraffen på 1 års fængsel for overtrædelse af straffelovens § 192, stk. 1. Anklagemyndigheden ankede sagen til landsretten med påstand om skærpelse. I landsretten blev dommen stadfæstet, idet landsretten ikke fandt omstændigheder der kunne nedsætte eller

forhøje straffen. Anklagemyndigheden ankede landsrettens dom til Højesteret med påstand om skærpelse af straffen.

I Højesteret anførte rigsadvokaten at der stadig efter lovændringen i 2009, skal ske en graduering af straffen efter omstændigheder ved overtrædelsen, ligesom der skulle efter de hidtidige principper. Rigsadvokaten ville derfor have at der skulle lægges vægt på at våbenet blev fundet på åben gade i stedet for på tiltaltes bopæl. Ligeledes var pistolen skarpladt og medbragt til et offentligt sted, i tilfælde af, at tiltalte kom i konflikt med andre personer. Rigsadvokaten mente på baggrund af det foranstående, at straffen ikke kunne fastsættes til mindre end 1 år og 6 måneders fængsel.

Højesteret stadfæstede dommen fra landsretten. I dommens retsgrundlag beskrives det, at lovforslaget først var bestemt til at omfatte besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentlige tilgængelige steder. Da det underbehandlingen i Folketinget blev tilføjet, at bestemmelsen også skulle omfatte besiddelse på bopæle og andre ikke tilgængelige steder, blev der ikke taget stilling til om, besiddelse på offentlige steder skulle være dyrere strafmæssigt end besiddelse på bopælen. Der blev blot nævnt, at en eventuel graduering var op til domstolene. I denne sag fandt Højesteret ikke, at der var omstændigheder som kunne begrunde en afvigelse fra minimumsstraffen.

I U.2010.2552H var tiltalte sigtet for overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, for at have besiddet et skydevåben med tilhørende ammunition. Pistolen havde tiltalte skaffet sig på ulovlig vis, og havde derfor ikke tilladelse til pistolen. Pistolen blev opbevaret under tiltaltes hovedpude, og magasinet var isat pistolen med 15 skarpe patroner. Ud over patronerne i pistolen havde tiltalte 4 skarpe patroner. Tiltalte var tidligere dømt flere gange for anden kriminalitet herunder tyveri. Sagen blev foretaget som en tilståelsessag.

I Byretten blev tiltalte idømt 1 år og 1 måned for overtrædelse af § 192 a, stk. 1, nr. 1. Byretten lagde vægt på at pistolen var skarpladt med yderligere ammunition og, at pistolen var anskaffet ved hæleri. I Landsretten blev straffen forhøjet med 1 måned, således at den blev til 1 år og 2 måneder. Anklageren ankede til Højesteret med påstand om skærpelse. Forsvareren påstod en mildere straf, idet han ikke mente af forholdet hørte under § 192 a.

I Højesteret blev sagen afgjort ved dissens. 4 dommere fandt at forholdet var omfattet af bestemmelsen i straffeloven § 192 a, stk. 1, nr. 1. Dette blev begrundet med, at der efter ændringen af lovforslaget under behandlingen i Folketinget, blev tilføjet, at bestemmelsen også skulle omfatte besiddelse af skydevåben på bopælen. Ligeledes blev det også tilføjet, at det var uden betydning om skydevåbenet blev fundet med eller uden tilhørende ammunition.

De 4 dommere fremførte endvidere, at det fremgår af lovforarbejdet, at der ved vurderingen af om et forhold hører under straffelovens våbenbestemmelse, afhænger af forholdet konkrete omstændigheder. I denne sag, lagde de 4 dommere navnlig vægt på, at pistolen var umiddelbart tilgængeligt, samt at pistolen var anskaffet ved hæleri. På baggrund heraf, fandtes det, at der forelå skærpende omstændigheder, hvorfor forholdet måtte karakteriseres som en overtrædelse af straffeloven § 192, stk. 1, nr.1.

De 4 dommere anførte, at straffen som udgangspunkt skulle fastsættes til minimumstraffen, idet der ikke fandtes omstændigheder, der kunne begrunde fravigelse fra minimumstraffen, hvorved der skulle idømmes fængsel i 1 år.

De 3 dommere fandt at besiddelse af skydevåben udelukkende kunne betragtes som overtrædelse af straffelovens bestemmelser, hvis det skete som led i forbindelse med bande- eller anden kriminalitet, hvis der var tale om adskillige farlige skydevåben, eller hvis der er tale om gentagelses tilfælde. Dette begrundes i lovforarbejdet, hvor der lægges vægt på, at lovændringen skete for, at bekæmpe bande-kriminalitet. De 3 dommere fandt ikke, at der i denne sag, var nogle skærpende omstændigheder, idet det ikke kunne formodes, at den tiltalte havde nogen relation til bandemiljøet, og den omstændighed, at pistolen var anskaffet ulovligt, kunne ikke alene udgøre skærpende omstændigheder. De 3 dommere stemte derfor alene for at henføre forholdet til våbenlovens § 10, stk.1. De 3 dommere ville fastsætte straffen til 6 måneders fængsel, idet de mente, at der var skærpende omstændigheder i våbenlovens forstand, idet våbenet var opbevaret skarpladt under tiltaltes hovedpude.

Dommen blev fastsat efter stemmeflertal, hvorfor tiltalte blev idømt en straf på 1 års fængsel for overtrædelse af straffelovens § 192, stk. 1, nr. 1. Straffen er en smule lavere end det, by – og landsretten når frem til.

I U.2010.3087V var tiltalte sigtet for tyveri og besiddelse af en jagtriffel og tre haglgeværer. Overtrædelsen skete i februar 2009. Tiltalte havde brudt ind i et våbenskab ved hjælp af en vinkelsliber og efterfølgende taget våbnene med sig, og derved besiddet våbnene på et offentligt tilgængeligt sted. Tiltalte blev identificeret på grund af en cigaretskod, der blev fundet på gerningsstedet. Tiltalte nægtede sig skyldig.

I byretten blev tiltalte idømt 5 måneders fængsel for overtrædelse af straffelovens § 276 (tyveri) og § 192a, stk. 1. Retten lagde vægt på at der var tale om besiddelse af stjalne våben, som ikke blev fundet på et senere tidspunkt. Byretten fandt, at der var tale om særlig skærpende omstændigheder og at der ikke var grund til at gøre hele eller dele af straffen betinget.

Dommen blev anket til landsretten, hvor tiltalte påstod frifindelse. Anklagemyndigheden påstod i landsretten skærpelse af straffen, samtidig påstod anklagemyndigheden at forholdet om indbrud skulle henføres til straffelovens § 286, stk. 1 som er en bestemmelse om straf skærpelse, når indbruddet er begået på en særlig grov måde eller hvis der har været våben involveret.

Landsretten fandt ligesom byretten tiltalte skyldig, og idømte tiltalte en fællesstraf på 8 måneder. Tiltalte blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 286, stk.1 og § 192a.

I U.2011.494H var tiltalte sigtet for overtrædelse af straffelovens § 192a, stk. 1, for besiddelse af et oversavet jagtgevær på sin bopæl. Tiltalte havde gemt geværet inde i et hulrum ved en væg. Tiltalte havde våbnet da han flere år tidligere var blevet skudt i hoved under et hjemmerøveri i sit hjem, han havde derfor anskaffet sig geværet til beskyttelse. Geværet blev ikke opbevaret umiddelbart tilgængeligt, men det blev opbevaret med tilhørende ammunition. Tiltalte erkendte overtrædelse af våbenlovens bestemmelser, men nægtede sig skyldig i overtrædelse af bestemmelsen i straffeloven.

Byretten mente ikke at der forelå særlig skærpende omstændigheder, idet våbnet ikke var umiddelbart tilgængeligt og tiltalte ikke havde kontakt til det kriminelle miljø. Straffen blev fastsat til 60 dages fængsel, som allerede var afsonet under varetægtsfængslingen. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på at våbnet ikke var blevet opbevaret forsvarligt, hvorfor overtrædelsen var sket under skærpende omstændigheder.

Anklagemyndigheden ankede byrettens dom til landsretten, med påstand om skærpelse, idet anklagemyndigheden ønskede dom efter straffelovens bestemmelse.

Landsretten mente, at besiddelsen af det oversavede jagtgevær var sket under særlig skærpende omstændigheder, idet det måtte formodes at være skaffet på ulovlig vis i det kriminelle miljø. Landsretten kendte på denne baggrund tiltalte for skyldig i overtrædelse af straffelovens § 192a, stk. 1. Straffen blev fastsat til 1 år og 2 måneder, hvoraf 8 måneder blev gjort betinget på grund af tiltaltes forhold.

Dommen blev anket af tiltalte til Højesteret, med påstand om at forholdet skulle henføres under våbenlovens bestemmelser, og at straffen skulle nedsættes til 60 dages fængsel.

Højesteret henviste i præmisserne til den tidligere dom fra 2010 (U.2010.2552.H) hvor forarbejderne til straffelovens § 192a, stk. 1, bliver gennemgået. Højesteret fandt som byretten tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens bestemmelser, idet der ikke forelå særlig skærpende omstændigheder som kunne henfører forholdet under straffeloven. Højesteret brugte samme begrundelse som byretten. Med hensyn til strafudmålingen blev tiltalte idømt ubetinget fængsel i 6 måneder, idet der blev lagt vægt på tendensen med skærpende straffe for besiddelse af skydevåben.

I U.2011.502H var tiltalte sigtet for overtrædelse af straffeloven § 192 a, stk. 1, nr.1, for besiddelse af en pistol på sin bopæl. Pistolen blev fundet ladet med magasin indeholdende 13 skarpe skud, samt yderligere ammunition. Våbenet blev opbevaret i et klædeskab. Tiltalte var tidligere et højtstående medlem i en rockerklub, men var ca. 5 år forinden sigtelsen udtrådt af rockerklubben. Tiltalte havde en betydelig gæld til rockerne.

Tiltalte gjorde gældende, at han udelukkende opbevarede pistolen for tidligere rockerbekendte. Pistolen skulle opbevares som en compensation, idet han ikke umiddelbart kunne betale sig gæld til rockerne. Han gjorde gældende, at opbevarelsen af pistolen, skete af frygt for rockerne. Sagen blev fremmet som en tilståelsessag.

I byretten blev tiltalte idømt fængsel 1 år og 3 måneder for overtrædelsen. Byretten lagde vægt på at pistolen var skarpladt, samt at tiltalte var i besiddelse af yderligere ammunition. Byretten fandt ikke at det var en formildende omstændighed, at han angiveligt var tvunget til, at opbevare våbenet. Dommen blev anket til landsretten, hvor tiltalte påstod en mildere straf og anklagemyndigheden påstod skærpelse. Landsretten stadfæstede byrettens dom med samme begrundelse.

Tiltalte ankede dommen til Højesteret med påstand om formildelse. Ligeledes påstod tiltalte, at forholdet ikke hørte ind under straffeloven, men i stedet var omfattet af våbenlovens bestemmelser. Tiltalte begrundede dette med, at han ikke havde relation til bander og kriminalitet, ligeledes mente han ikke at der var tale om noget farligt skydevåben.

Rigsadvokaten gjorde gældende, at det var en særlig skærpende omstændighed, at pistolen var skarpladt og opbevaret uforsvarligt sammen med yderligere ammunition. Ligeledes mente rigsadvokaten, at tiltalte stadig måtte betegnes, som havende relation til rockergrupperingen.

I begrundelsen for dommen henviser Højesteret til en tidligere dom U.2010.2552.H hvor det blev fastslået, at det må bero på en samlet vurdering af de foreliggende omstændigheder om besiddelse af skydevåben på ikke offentlige tilgængelige steder må anses som begået under særlig skærpende omstændigheder og derved skal anses som en overtrædelse af straffelovens § 192a, stk.1. Straffen for overtrædelse blev ved dommen fastsat som udgangspunkt til minimumstraffen.

Højesteret lagde vægt på at våbnet var skarpladt og let tilgængeligt. Ligeledes lagde Højesteret vægt på at tiltalte havde været et højt stående medlem af rockergruppen, hvorfor der måtte have været en nærliggende risiko for at våbnet ville blive brugt til fare for andre. Højesteret fandt derfor på baggrund heraf, at der forelå særlig skærpende omstændigheder, hvorfor forholdet skulle anses som en overtrædelse af straffelovens våbenbestemmelse. Højesteret mente ikke der var nogen grunde til at afvige fra udgangspunktet angående straffen, hvorfor denne blev nedsat til fængsel i 1 år.

I U.2011.504H var tiltalte sigtet for overtrædelse af straffelovens § 192a stk. 1 for under særlig skærpende omstændigheder, at være i besiddelse af en riffel og et jagtgevær på sin bopæl. Tiltalte nægtede sig skyldig.

Politiet havde fået et tip om, at tiltalte var i besiddelse af våben og handlede med disse. Ved en ransagning af tiltaltes hjem fandt politiet de to våben. Tiltalte forklarede, at han havde købt våbnene af en bekendt, og at det skulle bruges til jagt, idet han var ved at tage jagttegn. Tiltalte havde fået våbnene hjem den samme dag som politiet ransagede hans hjem. Lige da han havde fået våbnene hjem, ønskede han at opbevare dem i hans svigerfars våbenskab men der var desværre ikke plads, hvorfor han gemte dem på loftet i sin garage. Tiltalte havde ingen ammunition til våbnene. Tiltalte opnåede jagttegn en måned efter købet af våbnene.

Byretten fandt i denne sag, at der ikke forelå nogen særlig skærpende omstændigheder, og tiltalte blev idømt fængsel i 60 dage for overtrædelse af våbenlovens § 10, stk. 1. Byretten lagde vægt på, at våbnene blev fundet uden ammunition, at tiltalte ikke tidligere var straffet for lignende kriminalitet og at våbnene ikke synes at være anskaffet på ulovlig vis. Straffen for overtrædelse af våbenlovens § 10, stk.1 fastsættes som udgangspunkt til bødestraf, men byretten fandt, at der i dette tilfælde var skærpende omstændigheder, idet våbnet ikke blev opbevaret på forsvarlig vis hvorfor straffen blev skærpet til 60 dage.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten med påstand om skærpelse af straffen, idet anklagemyndigheden ville have forholdet henført under straffelovens § 192a, stk. 1. Tiltalte påstod stadfæstelse. Under sagen i landsretten kom det frem, at det ene våben var meldt stjålet.

Landsretten fandt, at våbenlovgivningen var overtrådt under særlig skærpende omstændigheder, hvorfor tiltalte blev idømt fængsel 1 år og 3 måneder for overtrædelse af straffelovens § 192a, stk. 1.

Landsretten lagde vægt på, at det var at betegne som særlig skærpende, at våbnet blev opbevaret umiddelbart tilgængelige for tiltalte og at det ene våben var efterlyst.

Tiltalte ankede dommen til Højesteret med påstand om formildelse, idet tiltalte mente, at forholdet skulle henføres til våbenlovens bestemmelser, som det var bestemt i byretten.

Højesteret var enig med byretten om, at der ikke forelå særligskærpende omstændigheder og at forholdet hørte under våbenlovens bestemmelser. I Højesterets præmisser henvises til U2010.2552H, hvori det fastlægges, at det må bero på et konkret skøn i hver enkelt sag, om besiddelse af skydevåben på et ikke offentligt tilgængeligt sted må anses for sket under særlig skærpende omstændigheder i straffelovens § 192a's forstand.

Højesteret anfører, at der i forarbejderne ikke er tilkendegivet noget vedrørende strafniveauet, når en overtrædelse alene er begået under skærpende omstændigheder. Højesteret fandt under hensyn til tendensen med strafs-kærpelse for besiddelse af skydevåben under særlige skærpende omstændigheder, at en straf skulle udmåles som udgangspunkt til fængsel i 4 til 6 måneder.

Tiltalte blev herefter idømt 4 måneders fængsel.

Knivsagerne

I U.2009.1630V var tiltalte sigtet for overtrædelse af våbenlovens § 10, stk. 3, jf. § 4, stk.1, idet tiltalte havde været i besiddelse af en lommekniv med en klinge på over 7 cm. Tiltalte havde en nat ventet udenfor et diskotek i sin bil, idet han skulle hente nogle venner. Ved en henvendelse fra politiet blev bilen ransaget, hvor kniven blev fundet i en lomme i bilens dør. Samtidig blev der fundet brun heroin til eget forbrug. Tiltalte forklarede, at kniven var til fiskebrug, og at den ved en forglemmelse ikke var taget ud af bilen sammen med det resterende fiskeudstyr. Det var flere uger siden tiltalte sidst havde været ude at fiske og kniven havde ikke på noget tidspunkt ligges sammen med tiltaltes andet fiskeudstyr. Tiltalte erkendte sig skyldig både i forhold til besiddelse af kniven og for besiddelsen af heroinen.

Byretten idømte, i overensstemmelse med tiltaltes erkendelse, tiltalte fængsel i 7 dage og en tillægsbøde på 3.000 kr. fængselsstraffen blev gjort betinget, idet byretten fandt, at der forelå formildende omstændigheder, jf. straffeloven § 56, stk.2.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten, med påstand om skærpelse af straffen til ubetinget fængsel i 7 dage. Tiltalte påstod stadfæstelse af byrettens dom.

Landsretten skærpede straffen efter Anklagemyndighedens påstand og idømte tiltalte 7 dages fængsel. Landsretten fandt ikke, at der forelå nogle omstændigheder, som kunne begrunde fravigelse fra hovedreglen om 7 dages ubetinget fængsel for førstegangsovertrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. Landsretten lagde ved domme vægt på, at kniven blev fundet om natten og at det i hvert fald var 14 dage siden tiltalte sidst havde været ude at fiske.

I U.2010.789H var tiltalte sigte for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1 for besiddelse af et multiværktøj med integreret kniv. Kniven, der havde en klinge på 7,3 cm., blev fundet i handskerummet på tiltaltes bil, en morgen kl. 9.00, på en havn. Politiet havde henvendt sig til tiltalte, idet de ville tjekke for alkohol. Tiltalte oplyste, at han anvendte multiværktøjet i forbindelse med sit arbejde som pædagog og når han arbejdede på sin bil. Tiltalte var ikke tidligere straffet. Anklagemyndigheden påstod frihedsstraf. Tiltalte erkendte de faktiske forhold, men nægtede sig skyldig i overtrædelse af våbenloven.

Byretten fandt tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, idet han havde besiddet en kniv på et offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Medhensyn til strafudmålingen fandt byretten, at der forelå formildende omstændigheder, hvorfor tiltalte blev idømt en bøde på 3.000 kr. Det afgørende for retten var, at kniven blev fundet om dagen, at den var en del af et almindeligt multiværktøj, at den ikke blev fundet på et sted med udskænkning af alkohol eller med fare for tilspidsede situationer.

Sagen blev anket til landsretten, hvor tiltalte påstod frifindelse, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden påstod skærpeelse. I landsretten blev tiltalte ligeledes fundet skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. Der var disens med hensyn til strafudmålingen. Fem dommere mente ikke at der forelå formildende omstændigheder, hvorfor de stemte for en straf i overensstemmelse med hovedreglen. En dommer fandt ligesom byretten at der forelå formildende omstændigheder, hvorfor denne dommer stemte for at stadfæste byrettens dom. Tiltalte blev i landsretten idømt 7 dages ubetinget fængsel efter dommerflertallet.

Tiltalte ankede landsrettens dom til Højesteret, med samme påstand som i landsretten. Anklagemyndigheden påstod stadfæstelse af dommen fra landsretten. Højesteret fandt ligesom de ti foregående instanser, tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1.

Med hensyn til strafudmålingen, blev der i Højesteret lagt særlig vægt på formålet med ændringen af våbenlovens regler i 2008, og Højesteret fandt herefter at der i denne sag var formildende omstændigheder, idet formålet med ændringen havde været, at mindske antallet af våben i værtshusmiljøet i nattetimerne. Formålet med loven, havde ikke været at forbyde knive som værktøj.

Højesteret stadfæstede byrettens dom, og idømte tiltalte en bøde på 3.000 kr.

I U.2010.796H var tiltalte sigtet for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk.1, for at besidde 2 hobbyknive i sin bil en nat foran et diskotek. Tiltalte, der ikke tidligere var straffet, arbejdede på en tankstation, og knivene brugte han på arbejdet til at skære kasser op med. Han havde sidst han var på arbejde glemte, at aflevere knivene. Den pågældende aften skulle tiltalte ikke selv på diskotek, men han skulle hente nogle bekendte. Anklagemyndigheden påstod i byretten en fængselsstraf. Tiltalte nægtede sig skyldig.

I byretten stemte to dommere for at kende tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenloven § 4, stk.1. Den sidste dommer mente derimod, at besiddelsen af kniven var sket i umiddelbar tilknytning til til-

taltes arbejde, hvorfor denne domme ikke ville kende tiltalte skyldig. Tiltalte blev kendt skyldig efter dommerflertallet.

Byretten fastsatte straffen til en bøde på 6.000 kr. (nedsat til 3.000 kr. på grund af økonomiske omstændigheder), idet retten fandt, at der forelå særlig formildende omstændigheder, i form af en forglemmelse fra tiltaltes side, idet han ikke havde afleveret knivene inden arbejdet ophør.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten, men påstand om skærpelse i form af ubetinget fængsel. I landsretten fandt alle seks dommere tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. De seks dommere var derimod ikke enige i strafudmålingen, idet 4 dommere mente, at der ikke forelå nogen formildende omstændigheder, hvor de stemte for ubetinget fængsel i 7 dage. De to sidste dommere ville stadfæste byrettens dom, med samme begrundelse som byretten anvendte. Tiltalte blev i landsretten idømt en ubetinget fængselsstraf på 7 dage.

Landsrettens dom blev af tiltalte anket til Højesteret, med påstand om formildelse. Højesteret fandt ligesom byretten og landsretten tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. Højesteret stadfæstede med byrettens dom, idet Højesteret også fandt, at der på trods af tidspunktet og stedet forelå formildende omstændigheder, hvorfor straffen blev fastsat til en bøde på 3.000 kr. Højesteret lagde vægt på, at det udelukkende var en forglemmelse fra tiltaltes side, at knivene befandt sig i bilen. Ligeledes blev det lagt til grund, at tiltalte ikke selv skulle på diskoteket, og der var derfor ikke nogen potentiel risiko for en konflikt, hvor kniven kunne blive anvendt.

I U.2011.287V var tiltalte sigtet for overtrædelse af våbenlovens § 10, stk. 2, jf. § 4, stk. 1, for besiddelse af en foldekniv og to dolke på et offentligt tilgængeligt sted. Tiltalte havde båret kniven og dolkene, som dele af et cowboykostume til en countryfestival. Tiltalte havde våbentilladelse til blankvåben, men havde misforstået omfanget af tilladelsen, idet denne ikke omfattede besiddelse på offentligt tilgængeligt sted uden anerkendelsesværdigt formål. Tiltalte havde ingen relation til det kriminelle miljø og var ikke tidligere straffet. Tiltalte nægtede sig skyldig. Anklagemyndigheden påstod ubetinget fængsel i 7 dage.

Byretten fandt, at der ikke forelå noget anerkendelsesværdigt formål i forbindelse med besiddelsen af våbnene, og at der derfor, på trods af våbentilladelsen, var tale om overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1. Retten anførte, at besiddelsen ikke kunne betegnes som en forglemmelse fra tiltaltes side, hvorfor der ikke kunne foreligge særlig formildende omstændigheder. Straffen blev fastsat ud fra den overvejende hovedregel til ubetinget fængsel i 7 dage.

Dommen blev anket til landsretten, hvor tiltalte påstod frifindelse, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden påstod for landsretten skærpelse af straffen.

Landsretten fandt, ligesom byretten, tiltalte skyldig i ulovlig besiddelse af våbnene. Landsretten valgte at lade straffen bortfalde, jf. straffeloven § 83, idet landsretten mente, at der forelå formildende omstændigheder. Der blev i landsretten lagt vægt på, at tiltalte handlet undskyldende uvidende, idet han havde misforstået reglerne om omfanget af den noget uklare våbentilladelsen. Yderligere blev

der lagt vægt på tiltaltes person, og det blev bestemt, at der ikke var nogen holdepunkter for, at kniven skulle anvendes ved en eventuel konflikt.

Konklusion på baggrund af domspraksis

Når man skal bruge bestemmelsen i straffeloven, anvendes lovenes forarbejder ofte, for at anvendelsen sker efter hensigten. Det er vigtigt at huske, at forarbejderne til lovændringen fra 2009 er skrevet til det oprindelige lovforslag. Lovforslaget blev som tidligere nævnt ændret under behandlingen i Folketinget, hvorefter anvendelsesområdet for bestemmelsen i § 192a, stk. 1 blev udvidet fra udelukkende at regulere besiddelse af skydevåben på offentlige tilgængelige steder med tilhørende ammunition til at omfatte besiddelse af skydevåben på såvel offentlig tilgængelige steder som på bopæle og andre ikke offentlige tilgængelige steder. Ligeledes blev det vedtaget, at det ikke var et krav for anvendelse af § 192 a, stk. 1, at der var tilhørende ammunition til våbnet.

Det er på denne baggrund vigtigt, at anvende forarbejderne til bestemmelsen i straffelovens § 192a stk. 1, med det in mente, at lovforslaget blev ændret, siden forarbejdernes tilblivelse. Det samme gør sig gældende, når der ses på de retningslinjer, der blev givet med hensyn til strafudmåling.

På baggrund af sagerne om ulovlig besiddelse af skydevåben kan det konstateres, at der har været nogen uenighed om, hvordan bestemmelsen skulle anvendes. Uenigheden har primært bestået i, hvornår der har foreligget særlig skærpende omstændigheder, som er en nødvendighed når straffelovens § 192a, stk.1 skal bringes i anvendelse. Det ses således, at landsretten har haft tendens til at være meget hårde i bedømmelsen af, om der var særlige skærpende omstændigheder. Dette fremgår af landsretten bedømmelse af U.2011.494H, hvor landsretten mente, at der var særlig skærpende omstændigheder, på trods af at højesterets bedømmelse af U.2010.2548H. Landsretten var således klar til, at idømme en strengere straf for opbevaring af et gevær i et hulrum i en væg på tiltaltes bolig, end Højesteret havde idømt for besiddelse af en skarpladt pistol på et offentligt tilgængeligt sted.

Det er ikke kun i de forskellige instanser, at der er blevet bedømt forskelligt. Det fremgår ligeledes af sagerne med dissens, at der er forskellige meninger om, hvordan skærpende omstændigheder skal bedømmes.

På trods af tidligere uenigheder, er der nu ved at tegne sig et billede af, hvordan det skal vurderes, om der forligger særlig skærpende omstændigheder. Det kan således udlede fra retspraksis, at der foreligger særlig skærpende omstændigheder, når besiddelsen sker på offentlige tilgængelige steder, jf. U.2010.2548.H og U.2010.3087V. Dette fremgår ligeledes af U.2010.2552H og U.2011.502H at det må formodes, at der er særlig skærpende omstændigheder, hvis et skydevåben besiddes på bopælen ladt og opbevares let tilgængeligt.

Der forligger i følgende Højesterets praksis ikke særlig skærpende omstændigheder, når et våben opbevares på bopælen, når våbnet ikke er ladt og ikke opbevares umiddelbart tilgængeligt, jf. U.2011.494H og U.2011.504H.

Disse overordnede hovedregler, om hvornår der forligger særlig skærpende omstændigheder, har indflydelse på, om der straffes efter straffelovens § 192a, stk. 1 eller om der straffes efter våbenlovens § 10, stk. 1.

Dette er hovedregler som jeg mener, kan udledes af dommene, men det er selvfølgelig ikke endegyldige sandheder. Der er andre ting, som spiller ind ved afgørelsen af, om der foreligger særlig skærpende omstændigheder. Som eksempel kan nævnes om gerningsmanden har tilknytning til grupperinger, formålet og metoden for anskaffelsen af våbnet og hvordan våbnet er blevet opbevaret.

Når der skal ske en strafudmåling, vurderes der tillige under hvilke omstændigheder overtrædelsen er begået. Dette er primært, når forholdet henføres under våbenlovens § 10, stk.1. Er overtrædelsen begået under skærpende omstændigheder kan der ikke idømmes en bøde, hvorfor en fængselsstraf skal fastsættes.

Det der er afgørende for idømmelse af minimumstraffen i sagerne om skydevåben er, om der forligger særlig skærpende omstændigheder. Det er ikke "nok" at der er skærpende omstændigheder. I flere af dommene er der dømt efter våbenlovens regler, idet dommerne fandt, at der ikke forelå særlig skærpende omstændigheder, men blot skærpede omstændigheder.

Ud fra dommene kan det udledes at uforsvarlig opbevaring er en skærpende omstændighed, men ikke en særlig skærpende omstændighed. Samtidig må det betegnes som ikke blot skærpende omstændighed, men en særlig skærpende omstændighed, at tiltalte har relation til bander eller rockergrupperinger.

Som det tidligere er anført i rigsadvokatens meddelelse, var det rigsadvokatens opfattelse, at der også efter vedtagelsen af det ændrede lovforslag, skulle ske en rangering af overtrædelsen af straffelovens § 192a, stk. 1. Der skal således stilles spørgsmålstejn ved, om der skal ske en differentiering i straffeniveauet, alt efter om våbnet besiddet på en bopæl eller åben gade. Ligeledes kan der stilles et tilsvarende spørgsmålstejn ved, om der skal være forskel i strafniveauet alt efter om våbnet besiddes med tilhørende ammunition eller ej. Det er dog vigtigt at pointere, at minimumstraffen stadigvæk skal respekteres.

Det må ud fra de domme, der nu foreligger, konstateres, at der ikke skal ske en speciel differentiering i straffeniveauet. Dette konkluderes på baggrunde af, at der bliver givet den samme straf i U.2010.2552H og i U.2010.2548H. Skal der ikke være forskel på om der er en skarpladt pistol i hjemmet eller på åben gade? Det er her vigtigt at tænke på tidslinjen i dommene, idet den sidstnævnte dom er udmålt før den førstnævnte dom. Dermed er der lukket for muligheden for at idømme lavere straf for besiddelse på bopælen kontra besiddelse på offentlige tilgængelige steder. Der kan jo ikke fastsættes en lavere straf som følge af minimumstraffen.

Det lader ikke umiddelbart til, at der er sket en rangordning af de forskellige typer af overtrædelse af § 192 a, stk.1, hvorfor der heller ikke umiddelbart er sket nogen særlig differentiering i niveauet for strafudmåling. Det lader dermed ikke til, at der ved domstolene er enighed med Rigsadvokatens holdning, om at der stadig skal ske en differentiering i strafniveauet.

Alternativt kan det eventuelt være et udtryk for, at straffen på 1 års fængsel for besiddelse på offentlige tilgængelige steder er passende. Det kan derved være, at besiddelse af våben på bopælen under særlig skærpende omstændigheder måske bliver straffet for hårdt ved minimumstraffen. Det kan tænkes, hvis dette er tilfældet, at dommerne føler sig låst ved strafudmålingen. Dette kan begrunde skepsissen oprindeligt udtrykt af Den Danske Dommerforening.

I U2010.3087V blev tyveriet og besiddelsen af våbnene begået før lovforslaget blev fremsat. Der var på daværende tidspunkt ikke nogen minimumstraf. I denne sag dømmes der efter straffelovens regler, idet våbnene i forbindelse med tiltaltes exit fra gerningsstedet besiddes på offentligt tilgængeligt sted. Da der på daværende tidspunkt, ligesom der formentlig gælder nu, var en klar hovedregel om, at besiddelse af skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted automatisk er en overtrædelse af straffelovens våbenbestemmelse i stedet for den dagældende § 10 stk. 2 i våbenloven.

Hvis overtrædelsen var sket efter lovændringen var trådt i kraft, var tiltalte formentlig idømt minimumstraffen på 1 års fængsel for besiddelse af våbnene.¹⁵ Baggrunden herfor, er der stadig må gælde en absolut hovedregel om, at besiddelse på offentlig tilgængelige steder stadig skal betragtes som en særlig skærpende omstændighed. Ligeledes vil der skulle lægges vægt på antallet af våben, ligesom at våbnene er anskaffet via kriminalitet.

Hvor det i sagerne om skydevåben er afgørende om overtrædelse er sket under særlig skærpende omstændigheder, er det i knivsagerne afgørende, om der er særlig formildende omstændigheder, som begrunder en fravigelse af hovedregelen på 7 dages fængsel. Hvor der i den ene type sager undersøges efter formildende omstændigheder, søges der i den anden type sager efter særlig skærpende omstændigheder.

Også i sagerne om besiddelse af knive på offentlige tilgængelige steder, har der været en del usikkerhed om hvordan våbenlovens § 10, stk. 2 skulle anvendes. Usikkerheden har igen vist sig ved uenighed mellem de forskellige instanser i domstolssystemet, men også i form af sager med disens.

Usikkerheden har bestået i, om der ved overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, skulle idømmes en ubetinget fængselsstraf på 7 dage, eller om undtagelsen til hovedreglen i våbenloven § 10,stk. 2 skulle anvendes, således at der udelukkende blev idømt en bøde.

I de udvalgte domme er der ingen problemer, med at fastslå om våbenlovens § 4, stk. 1 er overtrådt. Dette kan fastslås ud fra, om der er sket besiddelse på et offentligt tilgængeligt sted med en kniv med en klinge på over 7 cm.

Det der har skabt problemer er at fastsætte om der foreligger særlig formildende omstændigheder, således at udgangspunktet med 7 dages fængsel kan fraviges til fordel for en bøde.

Det følger af retspraksis fra de gennemgåede domme, at motivet, tidspunktet, stedet og knivens type og gerningsmandens person er afgørende i vurderingen af omstændighederne. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår det, at formålet med skærpelsen af straffen for besiddelse af kniv, var at

¹⁵ Hermed er der ikke taget stilling til straffen for tyveriet.

komme de mange besiddelser af våben i nattelivet til livs. På denne baggrund skal det som udgangspunkt ses som en skærpende omstændighed, hvis en kniv besiddes i nattetimerne i et værtshus miljø. Dette var således udgangspunktet ved U.2009.1630V, besiddelsen foregik udenfor et diskotek. I U2010.796H var der også tale om besiddelse af en kniv om natten udenfor et diskotek.

Sagerne U.2009.1630V og U.2010.796H er meget ens. Der er i begge tilfælde tale om unge mænd, begge tidligere ustraffede, som er i besiddelse af knive uden for et diskotek i nattetimerne. I begge tilfælde er de tiltalte på stedet som chauffør for bekendte. Ligeledes er der i begge tilfælde tale om, at knivene findes i biler tilhørende de tiltalte.

Det afgørende i de to afgørelser synes, at være troværdigheden af forklaringen om baggrunden for besiddelsen. I den første afgørelse var der ikke nogen særlig god forklaring på besiddelsen, hvorimod der i den sidste sag, var tale om en kniv fra tiltaltes arbejde, som ved en forglemmelse var endt i tiltaltes bil. I den første sag blev der idømt 7 dages ubetinget fængsel i overensstemmelse med hovedreglen, og i den anden sag, forelå der særlige formildende omstændigheder, hvorfor straffen blev fastsat til bøde. Det er ikke kun tiden og stedet for besiddelse, der var afgørende, baggrunden, knivens art spiller således også ind i vurderingen af om der er særlige formildende omstændigheder.

I U.2010.789H blev hovedreglen om 7 dages fængsel fraveget. Det der havde været formålet med loven var ikke opfyldt i denne sag, hvorfor byretten og Højesteret valgte at fravige hovedreglen med fængsel i 7 dage. Højesteret lagde i denne sag meget vægt på, at skærpsen af straffen ikke blev vedtaget, for at forbyde knive som værktøj. Højesteret kunne ikke frikende tiltalte for overtrædelsen af våbenlovens § 4, stk.1, men kunne på grund af de formildende omstændigheder give en bøde.

I U.2011.287V var også overtrædelse af våbenlovens § 4, stk.1. I denne sag forelå der også formildende omstændigheder i form af en misforstået våbentilladelse, gerningsmandens person og formålet med besiddelsen. Landsretten valgte i denne sag, at der skulle være strafbortfald efter straffelovens § 83. Der ville formentlig i andre tilfælde være idømt en bøde. Denne sag viser, at overtrædelsens intentioner også har en del at sige ved vurderingen af, om der er særlig formildende omstændigheder.

Det kan af knivsagerne udledes, at besiddelse af en kniv på offentligt tilgængeligt sted på grund af en forglemmelse fra gerningsmandens side, normalt betegnes som en formildende omstændighed, når besiddelsen sker i umiddelbar relation til en lovlig besiddelse. Som eksempel kan nævnes, hvor en jæger glemmer, at han besidder en kniv i bilen, senere på dagen kører ud og handler. Derimod vil besiddelse om natten på et diskotek som udgangspunkt aldrig ske under særlig formildende omstændigheder.

Der er efterhånden ved at være skabt et mønster i anvendelsen af våbenlovgivningens bestemmelser og den tilhørende strafudmåling. De forskellige sager har givet nogle klare retningslinjer for hvordan fremtidige sager skal bedømmes.

For og imod minimumstraffe

Som det tidligere er fremgået, var der en del skepsis omkring lovændringen i 2009. Det fremgår således af høringsvaret fra Den Danske Dommerforening¹⁶, at foreningen frarådede vedtagelsen af forslaget. Begrundelsen var, at der kun et år tidligere var sket stramninger i våbenlovgivningen, og at man endnu ikke havde set effekten af den første ændring. Ligeledes var det dommerforeningens opfattelse, at minimumstraffe kun skulle fastsættes i meget alvorlige forbrydelser, og at regeringen burde afvente udtalelserne fra Straffelovsrådet.

Med hensyn til strafudmålingen fremgår det af høringsvaret¹⁷ til lovændringen i 2008 fra Den Danske Dommerforening, at det efter Grundloven er domstolenes opgave at fastsætte straffene. Dommerforeningen anfører, at tendensen til, i bemærkningerne til lovforslaget, om hvilke straffe der kan forventes og hvilke hensyn, der skal skærpe eller formildne straffe i de forskellige forbrydelser er en opgave for domstolene og ikke for lovgiver.

Dommerforeningen var således meget i mod den øgede anvendelse af fastsættelse af straffeniveauet i lovforarbejdet, samt den ultimative fastsættelse af straffeniveauet med vedtagelsen af den lovbestemte minimumstraf i straffelovens § 192a, stk. 1. Dommerforeningen følte at regeringen trængte ind på arbejdsområder, som traditionelt har tilhørt domstolene.

Lovteknisk er der intet problem i at indføre minimumstraffe. Der kan dog blive et problem lovgiver og domstole i mellem, idet det nemt kan opfattes negativt af domstolene, at lovgiver føler det nødvendigt at indføre minimumstraffe. Det er min umiddelbare tanke, at lovgiverne mangler tillid til domstolene, når de føler sig nødsaget til at fastsætte et ønsket straffeniveau i forarbejderne til de nye bestemmelser. Det må ligeledes for domstolene opfattes som en mistillid til deres behandling af sager, anvendelse af lovgivning og udmåling af straffe.

I tilfælde af, at der ikke er mistillid til domstolene, må en anden grund til, at lovgiver kan føle sig nødsaget til at fastsætte et så snævert straffeniveau, være at der er et enormt politisk pres. Stramningerne er vedtaget i en periode med eskalerende vold og interne opgør mellem diverse grupperinger. Der var en stor offentlig debat om, hvordan volden og opgørene skulle stoppes, og som altid var skærpelse af straffe et varmt emne.

Loven blev vedtaget meget hurtigt, formentlig på grund af det pres, der var i samfundet. Det er dog ikke til at sige, om ændringerne fra 2009 var nødvendige, idet effekten af ændringerne fra 2008 endnu ikke var indtrådt. Men ændringerne var med til at sende et budskab om den meget lille tolerance for våben.

Den store stramning af våbenloven og indførelse af minimumstraf har naturligvis skabt stor mediebevågenhed og det undrer derfor ikke, at der er rigtigt mange medier, der har haft flere artikler, hvor i politikere og fremtrædende jurister er citeret.

¹⁶ Høringsvar, i forbindelse med lovforslaget fra 2009, Den Danske Dommerforening d. 21. april 2009.

¹⁷ Høringsvar, i forbindelse med lovforslaget fra 2008, Den Danske Dommerforening d. 27 marts 2009

TV2 nyhederne havde den 23. oktober 2009¹⁸ et indlæg hvor de beskrev hvor vigtig timing har vist sig at være inden for bare et år. To mænd blev begge dømt for besiddelse af en skarpladt pistol på bopælen, ingen af dem havde relation til bandekonflikten. Den ene mand blev idømt 2 ugers fængsel i oktober, hvor den anden som blev dømt ca. 8 måneder senere fik ca. 30 gange så hård en straf nemlig 13 måneders fængsel. Forskellen i strafmassen skyldes den vedtagne bandepakke som Folketinget har vedtaget for at modvirke bandernes våbenkonflikter. Denne holdning møder modstand fra Den Danske Dommerforening og Landsforeningen af Forsvarsadvokater og Professor i strafferet Gorm Toftegaard Nielsen udtrykker det således:

”Minimumstraffen er ren populisme fra politikernes side. Man vil give indtryk af, at nu skal vi virkelig redde Danmark fra skydevåben ved at indføre minimumsstraffen på et år.”

”Det er ikke nødvendigvis, fordi straffen ikke skal forhøjes, men når man indfører et minimum på 12 måneder uden først at diskutere strafniveauet, så er det i mine øjne ren populisme.”

Denne udtalelse har naturligvis givet nogle tilbagemeldinger både fra de partier der var med til indføre minimumsstraffen og fra de partier der ikke var med.

Karen Hækkerup Socialdemokraterne udtrykker det således:

”Der er ikke nogen, der tilfældigvis kommer til at ligge inde med en pistol. Vi vil ikke acceptere skarpladte pistoler, hverken på gaden eller i folks entré, og derfor står vi ved en strafsærkelse.”

Lone Dybkjær Radikale ser ganske anderledes på sagen og giver Gorm Toftegaard Nielsen ret, hun udtrykker det således:

”Vi er meget imod politisk indførte minimumsstraffe, for det er jo ikke vores opgave at udmåle straffen. Dommerne skal dømme, men når der er en minimumsstraf på et år. Så fratager vi dem jo muligheden for at dømme i den enkelte sag.”

Denne sag, som er fremstillet af TV2 virker jo noget voldsom, men det er dog vigtigt at huske, at artiklen er skrevet af journalister og ikke jurister. Det kan derfor ikke med sikkerhed vides, hvorvidt der i de to sager har foreligget forskellige omstændigheder, som har påvirket strafudmålingen. Det kan tænkes, at hvis begge sager i dag skulle afgøres efter den nugældende våbenlovgivning, at der ligeledes ville være idømt vidt forskellig straf, idet der i den ene sag kunne foreligge særlig skærpende omstændigheder, som ikke er fremstillet i artiklen. Der kunne således være forskel i opbevaring af skydevåben, samt forskelle i formål og anskaffelse af skydevåbenet.

Herudover skal man også have in mente at artiklen er skrevet i 2009, og det først var i 2010 og 2011 at det blev klarlagt igennem Højesterets afgørelser, hvorledes besiddelse af skydevåben skulle vurderes i forhold til særlig skærpende omstændigheder. Det fremgår umiddelbart af artiklen at al besiddelse af skydevåben skal straffes med minimumsstraffen på 1 år.

Som det fremgår af citaterne var både Professor Gorm Toftegaard Nielsen og Lone Dybkjær imod indførelsen af en minimumsstraf. De kalder begge to minimumsstraffen for populisme. Gorm Toftegaard

¹⁸ ”Historisk strafhop for våben” Ritzau/heha for TV2 Nyhederne, d. 23. oktober 2009

Nielsen mener, der er tale om populisme, når der ikke først diskuteres et straffeniveau, og når minimumstraffen indføres som symptombehandling. Lone Dybkjær mener at populismen består i, at overtage domstolenes opgave og at der derved ikke længere er plads til dommerskønnet.

Det er flere argumenter for om lovgiver skal blande sig i strafniveauet. Et argument for lovgivers indblanding i strafniveauet kan være, at strafniveauet formentlig kommer til at afspejle holdningen i samfundet, hvilket jo er meningen med et demokratisk valgt folketing. Derved vil der idealistisk set, blive mere tilfredshed med straffeniveauet.

Et argument imod kan være, som vi så med forslaget til ændringen af straffelovens § 192a, stk. 1, at vi igen formentlig vil opleve lignende dårlig udarbejdede lovforslag. Her endte det med, at forarbejderne slet ikke passede til den lov der blev vedtaget. Dette har medført, at det er begrænset, hvilken hjælp forarbejderne giver ved anvendelse af bestemmelsen. Et andet argument imod lovgivers indblanding kan være, at der ikke bliver nok plads til dommerskønnet, dette kan muligvis medføre en øget anvendelse af straffelovens § 83, eller i form af at der i en pågældende sag ikke bliver taget hensyn til omstændigheder som måtte spille ind. Noget andet kan være, at dommerne følger sig så låst i strafudmålingen, at de frikender efter en bestemmelse, for at kunne straffe i henhold til en anden bestemmelse, idet straffen ellers kan synes for hård.

Det er næsten de samme argumenter, der nævnes af dr.jur. Peter Blume¹⁹. Et af argumenterne imod lovbestemt minimumstraf er, om minimumstraffen vil have nogen reel effekt. Hvis domstolene finder minimumstraffen for høj, vil den have flere muligheder for at omgå minimumstraffen. Man kunne blandt andet forestille sig en forøget brug af straffeloven § 83, samt flere domme hvor minimumstraffen bliver gjort betinget. Der vil formentlig også forekomme flere frifindelser.

På baggrund af retspraksis, må argumentet med, at der er risiko for flere frifindelser forkastes, i hvert fald set ud fra de minimumstraffe vi har nu. Argumentet eksisterer fra en tid, hvor der ikke var sikkerhed om, hvordan minimumstraffene skulle anvendes. Det har vist sig, at der stadig skal finde et dommerskøn sted, angående om der er særlig skærpende omstændigheder eller særlig formildende omstændigheder, hvorfor der ikke synes at komme mange urimelige straffe.

Der har i de senere år været en tendens til at lovgiver fastsætter et strafniveau i forarbejderne til en bestemmelse. Dette er en måde hvorpå lovgiver kan være med til at præge strafudmålingen. Der har været tradition for, at strafniveauet blev fastsat gennem retspraksis, men dette er på tilbagesog, i hvert fald ifølge Rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen²⁰. Han anfører, at domstolene ikke kan argumentere mod fastsættelse af strafniveauet i forarbejder, med at der er tradition for, at det er domstolenes opgave.

¹⁹ "Strafudmåling" af dr. jur. Peter Blume. Trykt i U.2009B.1.

²⁰ "Hvem fastsætter straffene?" Danmarksdomstole nr. 46, september 2009 af rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen

Jeg er ikke fuldstændig enig med rigsadvokaten i hans betragtning om, at fastsættelse af strafniveauet gennem retspraksis er på tilbagetog. Det ses jo netop, af de bestemmelser jeg har behandlet, at det netop er domstolene, der har klarlagt hvordan de nye våbenbestemmelser skulle anvendes, samt hvordan straffende skulle udmåles. Men jeg tror derimod at rigsadvokaten har ret i, at lovgiver vil fortsætte tendensen med at forsøge at præge strafniveauet gennem forarbejderne.

Det er meget forskelligt fra land til land om der anvendes lovbestemte minimumstraffe. I de nordiske lande anvender både Norge, Sverige og Finland minimumstraffe.

I Straffelovsrådets betænkning²¹ fra 2002 er der fremstillet uddrag fra den Nordiske Straffekomiteé. Heraf fremgår det at Norge og Sverige og Finland alle anvender minimumstraffe i meget større grad, end vi ser det i Danmark. Finland har revideret hele straffeloven, og har samtidig indført en stor mængde minimumstraffe. Den Nordiske Straffekomiteé fremfører som fordele ved minimumstraffe, at det giver lovgiver mere styring med strafudmålingen, således at der kan begrænses i både op- og nedad gående retning, hvilket skaber en mere ensartet strafudmåling. En anden fordel ved minimumstraffe er, ifølge den Nordiske Straffekomiteé, at man ved hjælp af minimumstraffe kan markere hvor grov en forbrydelse er. Hvilket vi også ser med den danske minimumstraf for drab. Der kan der ved igennem minimumstraffe sendes et politisk budskab om hvordan forbrydelser skal rangeres mellem hinanden.

Ulemperne ved minimumstraffe er, ifølge Den Nordiske Straffekomiteé, at de i nogle tilfælde kan komme til at virke urimelige, hvilket igen kan medføre at domstolene for at undgå minimumstraffen er fristet til at henføre forholdet under en mildere bestemmelse. Komiteén opfordrer på denne baggrund til, at der altid åbnes for undtagelser til minimumstraffen.

Regeringen bad ved fremsættelsen af lovforslaget i 2009 Straffelovsrådet om at vurderer brugen af minimumstraffe i den danske strafferet. Denne betænkning er endnu ikke kommet fra Straffelovsrådet. Tilbage i 2002 fremkom Straffelovsrådets med en lignende betænkning. Heraf fremgår det, at Rådet er på stort set enig i Den Nordiske Straffekomiteé med hensyn til fordele og ulemper ved minimumstraffe. Det fremgår at Rådet ikke mener, at der skal vedtages flere minimumstraffe i den danske strafferet, da ulemperne ved minimumstraffe overgår fordelene. Rådet udtrykker vigtigheden af, at strafferammen til de enkelte bestemmelser passer til den opfattelse, der er i samfundet om strafværdigheden for overtrædelse af den pågældende bestemmelse.

Konklusion

I forbindelse med ændringerne i våbenlovgivningen i 2008, blev udgangspunktet for sanktionen for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1 ændret. Hvor det før, som udgangspunkt, havde været forbundet med bøde at besidde knive på offentligt tilgængelige steder, er udgangspunktet nu, at der

²¹ Straffelovsrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, almindelig del, 2002, side 150ff

idømmes en ubetinget fængselsstraf for overtrædelse af våbenlovens § 4, stk.1. Kun hvis der ligger særlige formildende omstændigheder straffes der med bøde.

I forbindelse med regeringens bandepakke blev straffeloven og våbenloven ændret. Våbenlovens § 10 stk. 2, om besiddelse af skydevåben under særlig skærpende omstændigheder blev ophævet, og der blev i stedet en ny bestemmelse i straffe loven, § 192a, stk.1. Derved flyttede man bestemmelsen fra våbenloven, så den i stedet blev en del af straffeloven. Ændringen medførte at al ulovlig besiddelse af skydevåben, som sker under særlig skærpende omstændigheder, skal straffes efter bestemmelsen i straffeloven. Samtidig med flytningen af bestemmelsen blev der knyttet en minimumstraf på et års fængsel til bestemmelsen. Besiddelse af skydevåben, som ikke sker under særlig skærpende omstændigheder straffes efter våbenlovens § 10, stk. 1.

Tidligere var der ved bedømmelsen af ulovlig besiddelse af skydevåben tre "kategorier". Der var den milde form for besiddelse, f.eks. jægeren som havde glemt at forny sit jagttegn og våbentilladelse og derved besad våbnene ulovligt. Denne type var overtrædelse af den tidligere våbenlov § 10, stk. 1. Herudover var der ulovlig besiddelse af skydevåben på ikke-offentlige steder, dette blev straffet efter den dagældende våbenlovs § 10, stk. 2. Til slut var der den helt grove besiddelse af ulovlige skydevåben, som gjaldt besiddelse på offentlige tilgængelige steder. Dette blev straffet i henhold til straffeloven § 192a.

Det virker som om, at der lige efter lovændringen manglede en bestemmelse mellem den nugældende § 10, stk. 1 og straffelovens § 192a, stk. 1. Dette kan skyldes, at det var meget uklart hvordan bestemmelserne skulle bruges, idet forarbejderne ikke var til meget hjælp. Det faktum at forarbejderne var udarbejdet til det oprindelige lovforslag, gør at bemærkningerne til strafudmåling gav anledning til tvivl.

Der er ikke meget hjælp at hente i forarbejderne, når det skal vurderes om en overtrædelse er begået under skærpende omstændigheder eller særlig skærpende omstændigheder. Dette fremgår også af flere af dommene, hvor der er meget forskel på bedømmelsen af sagerne i henholdsvis byret, landsret og Højesteret.

Af en artikel fra Juristen²², hvor lovændringen gennemgås, fremgår følgende: *"Det er således udgangspunktet, at besiddelse mv. af skydevåben, der er omfattet af det generelle forbud i våbenlovens § 1, stk. 1, nr. 1, er omfattet af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1. idet den ulovlige besiddelse mv. af et sådant skydevåben i sig selv i almindelighed betragtes, som en særlig skærpende omstændighed i bestemmelsens forstand. Det er forudsat, at dette gælder, uanset om det pågældende skydevåben er i samlet eller adskilt stand, hvis de adskilte dele hurtigt og enkelt kan samles til et funktionsdygtigt skydevåben".*

²² Juristen nr. 7/2009 Styrket indsats mod rocker- og bandekriminalitet, af Louise Christophersen, Mohammad Ahsan og Nina Ringsted, d. 18. september 2009.

Citatet fra artiklen, må siges ikke at være gældende mere på baggrund af domspraksis. Det har fra domspraksis vist sig, at det ikke kræver formildende omstændigheder for at komme ud af straffelovens bestemmelse og ind i våbenlovens bestemmelser, det kræver derimod særlig skærpende omstændigheder for at komme ind i bestemmelsen. Det er derfor min opfattelse, at hvor man tidligere troede startpositionen var straffelovens § 192a, stk.1, har det i stedet vist sig at være våbenlovens § 10, stk.1.

Det kan konkluderes fra retspraksis, at besiddelse af skydevåben som hovedregel altid betragtes som besiddelse under særlig skærpende omstændigheder. Det gælder ligeledes besiddelse af skydevåben på bopælen, når våbnet er ladet og umiddelbart tilgængeligt. Besiddelse af skydevåben på bopælen, når våbnet ikke er ladet og ikke opbevares umiddelbart tilgængeligt, er som udgangspunkt overtrædelse af våbenlovens § 10 stk.1 under skærpede omstændigheder.

Det er vigtigt at slå fast, at der er tale om hovedprincipper, som kan påvirkes af, om gerningsmanden har nogen tilknytning til kriminelle miljøer, eller af hvordan og hvorfor våbnet er anskaffet. I sidste ende er det et dommerskøn, hvordan hver enkelt sag skal behandles.

Det der er afgørende for idømmelse af minimumstraffen i sagerne om skydevåben er, om der forligger særlig skærpende omstændigheder. Det er ikke "nok" at der er skærpende omstændigheder.

På baggrunden af anvendelsen af bestemmelserne fra 2009, konkluderer jeg, at meget af kritikken var ubegrundet. Argumentet med at der ikke længere ville være plads til dommerskønnet, må siges at være mindre aktuelt. Retspraksis har vist, at det især nu er nødvendigt med dommerskønnet, til at vurdere om en overtrædelse skal straffes efter våbenlovens eller straffelovens bestemmelser.

Citatet fra artiklen i Juristen illustrerer, hvor svært det var at forberede sig på lovændringen. Først efter afgørelserne fra Højesteret er der skabt klarhed over, hvordan den lovbestemte minimumstraf skal anvendes.

I knivsagerne var der også megen tvivl om, hvordan der skulle udmåles straf. I disse sager var der kategorisk blevet idømt minimumstraffen på 7 dages fængsel, hvor højesteret nedsatte flere straffe til bøde. Hvis overtrædelsen sker under særlig formildende omstændigheder skal der straffes med bøde. Formildende omstændigheder kan være, at overtræderen oprindeligt havde et anerkendelsesværdigt formål med at besidde en kniv, men på grund af en forglemmelse kom til at medbringe kniven i en anden forbindelse, hvorfor der så ikke længere var noget anerkendelsesværdigt formål. Det har vist sig, at udgangspunktet må være, at der som hovedregel skal idømmes 7 dages ubetinget fængsel for besiddelse af kniv på et offentligt tilgængeligt sted, da sager om besiddelse af kniv, automatisk falder ind under den skærpede bestemmelse i våbenlovens § 10, stk. 2, og kun hvis der er formildende omstændigheder undgår man hovedreglen om 7 dages ubetinget fængsel. Her bliver startpositionen derfor den skærpede straf, hvorefter man kan bevæge sig over under den mildere straf.

Indførelsen af den indirekte minimumstraf for knive og minimumstraffen for besiddelse af skydevåben, samt en generel tendens til fastsættelse af straffeniveauet i forarbejder har fået megen kritik. Kritikken kom blandt andet fra Den Danske Dommerforening, som mente at en generel fastsættelse af straffniveauet i forarbejderne var en indblanding domstolenes virkeområde. Dommerforeningen var meget imod minimumstraffens vedtagelse, idet foreningen ikke mente, at lovændringen året forinden havde nået at vise sin effekt. Ligeledes var Den Danske Dommerforening meget imod, at minimumstraffen blev vedtaget inden betænkningen fra Straffelovsrådet var kommet.

Fra en tidligere betænkning udarbejdet af Straffelovsrådet fremgår det, at Rådet er imod indførelsen og anvendelsen af minimumstraffe. Rådets holdning er til dels suppleret af udtalelser fra Den Nordiske Straffekomité.

Der bliver i betænkningen fremført argumenter, både for og imod anvendelsen af minimumstraffe, og argumenterne er meget i stil med argumenterne fremført af dr.jur. Peter Blume m.fl. Det anføres således at argumenterne for minimumstraffe er, at det giver lovgiver større mulighed for at styre straffeniveauet i den retning det ønskes, hvilket idealistisk set, vil gøre at straffeudmålingen afspejler samfundets holdninger. Det er ligeledes et argument for minimumstraffe, at en fastsat minimumstraf kan sende et signal om strafværdigheden, eksempelvis som vi ser det med manddrab i Danmark. Minimumstraffen giver på denne måde et billede af hvor alvorlig forbrydelsen opfattes.

Argumenterne imod minimumstraffe er, at domstolene kan få et for smalt arbejdsfelt, når en straf skal udmåles. Dermed kan domstolene blive nødt til at fastsætte en straf som ikke er rimelig, og alternativt kan der blive en øget tendens til anvendelse af straffelovens § 83, eller oveni købet flere frikendelser.

Rådets altovervejende holdning er at minimumstraffe skal undgås, idet ulemperne ved minimumstraffen overstiger fordelene. Den Nordiske Straffekomité anfører, at hvis minimumstraffe skal anvendes, er det nødvendigt, at der er indbygget undtagelser, således at domstolene undgår, at skulle idømme straffe som synes åbenlyst uretfærdige.

Argumenterne imod lovbestemte minimumstraffe må sige at betegne et "in worst case" scenarie. Jeg mener at de få minimumstraffe vi på nuværende tidspunkt har i Danmark kan administreres på en juridisk forsvarlig måde. Jeg mener at domstolene, har formået, at fastsætte en balance, således at minimumstraffen anvendes når det er nødvendigt. Domstolene har formået, at anvende de indbyggede "kattelømme", som der er i minimumstraffene. Hvis der udvikler sig en tendens til øget indførsel af minimumstraffe på flere forskellige områder af strafferetten, som det er set i vores nabolande, kan kritikerne muligvis få ret i deres kritikpunkter. Der kan derved udvikle sig en tilstand, hvor dommerskønnet bliver undermineret og hvor straffene bliver mere og mere politisk bestemte.

Der var før afgørelserne fra Højesteret en formodning om, at der ved anvendelse af minimumsstraffen i sager om skydevåben stadig skulle differentieres i strafudmålingen, således at der kunne ske en rangering mellem de forskellige overtrædelser.

Formodningen blev fremsat, på det tidspunkt, hvor man troede at der var mange flere sager, som skulle henføres under straffelovens bestemmelse, og dermed var underlagt minimumsstraffen. Højesteret har imidlertid vist, at det ikke er alle sager om ulovlig besiddelse af skydevåben, som er en overtrædelse af straffeloven. Det kunne formodes, at der skulle ske en graduering af forbrydelserne begået ved overtrædelse af straffelovens § 192a, stk.1, idet der kan være forskellige typer af overtrædelser. Der er forskel på om overtrædelsen sker på et offentligt tilgængeligt sted eller om overtrædelsen sker på bopælen.

Dette argument kan ikke siges, at holde stik på baggrund af de sager om skydevåben, der har været indtil nu. Her er minimumsstraffen anvendt, dog uden helt at skelne til de forskellige faktorer som spiller ind i sagerne – her tænkes blandt andet, på at der ikke har vist sig betydelig forskel på om et våben er fundet på gerningsmandens bopæl eller på offentligt tilgængelige steder.

Baggrunden for den manglende graduering af overtrædelse skal formentlig ses i, at der i en af de første sager var tale om overtrædelse i form af besiddelse af skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted. I sagen blev der idømt minimumsstraffen på et år, hvilket må siges, at have gjort det svært, at give en mildere straf for besiddelse på bopælen, hvis minimumsstraffen stadig skal respekteres.

Det kan være, at den manglende graduering skyldes, at dette ikke er muligt, fordi 1 års straf er rigelig streng, og at det derfor er passende at denne anvendes på de groveste overtrædelser af straffeloven § 192a, stk. 1, hvor besiddelse af skydevåben sker på åben gade under særlige skærpende omstændigheder. Der bliver, hvis dette er tilfældet, jo på grund af minimumsstraffen ikke mulighed for graduering, idet mindre grove overtrædelser, som også opfylder straffebestemmelsen, også skal udløse minimumsstraffen.

Der er i både Norge, Sverige og Finland en meget større erfaring i at anvende minimumsstraffe i straffelovgivningen. I Finland har man revideret hele straffeloven og indført mange minimumsstraffe. I nordisk sammenhæng har man diskuteret brugen af minimumsstraffe. Det fremgår af Den Nordiske Straffekomité at en fordel ved minimumsstraffe er, at der bliver en ensartet straffeudmåling og at lovgiverne har mulighed for at vise strafværdigheden af de forskellige overtrædelser. Ulemperne er som beskrevet i den danske debat.

Straffelovsrådet frarådede i betænkningen fra 2002, at der blev indført minimumsstraffe, og som anført af Den Nordiske Straffekomité, bør minimumsstraffe kun indføres, hvis der samtidig åbnes for undtagelser.

Som svar på min problemformulering har det, der startede som politisk populisme og symptombehandling på problemerne med grupperingerne, vist sig at være en anvendelig mulighed ved fastsættelse af domme og udmåling af straffe. Skepsissen og det mulige skrækscenarie med indførelsen af minimumstraffene, har vist sig værre i teorien end i praksis.

Da det først blev fastslået, i form af afgørelserne fra Højesteret, hvordan bestemmelserne skal anvendes, er resultatet blevet bedre end forventet. Domstolene har på trods af de lidt svære og anderledes arbejdsbetingelser formået at skabe en praksis, som formår at forene formålet med lovændringerne med juridisk fornuft og praksis.

Det er derimod ikke til at vide, om skepsissen og skrækscenarierne igen vil blive aktuelle, hvis tendensen med øget indblanding, fra lovgivers side, i straffeudmålingen fortsætter og eventuelt flere minimumstraffe indføres.

Kildehenvisninger

Lovforarbejde:

- Styrkelse af indsatsen mod ulovlige skydevåben og knive på offentlige tilgængelige steder, skriftlige fremsættelse d. 28. marts 2008, fremsat af justitsminister Lene Espersen. LF 171 07/08 2. samling
- Lovforslag nr. L211 Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og forvaltningsloven. Fremsat den 29. april 2009.
- Bemærkninger til lovforslag nr. L 211, side 5 – trykt i Lovforslagets Hvidbog.
- Politidirektør Hanne Bech Hansens indlæg til lovforslaget. Dateret 16. april 2009. Trykt i lovforslagets Hvidbog
- Høringssvar, i forbindelse med lovforslaget fra 2008, Den Danske Dommerforening d. 27 marts 2009
- Høringssvar, i forbindelse med lovforslaget fra 2009, Den Danske Dommerforening d. 21. april 2009.

Betænkninger mv.:

- Rigsadvokatens meddelelse nr. 6/2005, senest rettet juni 2010
- Straffelovsrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, almindelig del, 2002, side 150ff

Juridiske artikler:

- Ulovligbesiddelse af skydevåben under særlig skærpende omstændigheder af landsdommer Kristian Petersen, udgivet i Tidsskrift for Kriminalret s. 313 i 2010.
- "Hvem fastsætter straffene?" Danmarksdomstole nr. 46, september 2009 af rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen
- "Strafudmåling" af dr.jur. Peter Blume. Trykt i U.2009B.1
- Juristen nr. 7/2009 Styrket indsats mod rocker- og bandekriminalitet, af Louise Christoffersen, Mohammad Ahsan og Nina Ringsted, d. 18. september 2009.

Avisartikler:

- "Dømte har fået for hård straf i våbensager" af Niels Northrup Ritzau, Fyens Stiftstidende 22. november 2010, 1. sektion, side 4
- "Historisk strafhop for våben" Ritzau/heha for TV2 Nyhederne, d. 23. oktober 2009
- "Bandemedlemmer med våben slipper for billig!" Kathrine Schlechter, Avisen.dk, 28. november 2009.

Domme:

- U.2010.2548H
- U.2010.2552H
- U.2010.3087V
- U.2011.494H
- U.2011.502H
- U.2011.504H
- U.2009.1630V
- U.2010.796H
- U.2011.287V